

הערכת תכנית:

"סביבה תומכת לאנשים עם מש"ה בקהילה"

מוגש על ידי מכלול
יחידת הערכה ומחקר
קרן שלם

חוקרת ראשית: ד"ר עדי לוי-ורד

עוזרות מחקר: גב' מיה סבג, גב' בשמת הוך

שותפי הערכה:

- **עו"ס טלי אלון**, מפקחת ארצית, השירות בקהילה, האגף לטיפול באדם עם מש"ה, משרד הרווחה והשירותים החברתיים.
- **נילי בן דור**, מפקחת ארצית לניהול ידע והדרכה, האגף לטיפול באדם עם מש"ה, משרד הרווחה והשירותים החברתיים.
- **שרון גנות**, מנהלת ידע ושותפויות, קרן שלם

אוקטובר 2016

קרן שלם/163/2016

**"התוכנית מאפשרת לעשות עבודה סוציאלית
במיטבה. להתחבר ללקוח במקום בו הוא נמצא,
לבנות איתו ועם משפחתו תכנית קידום אישית
ולפעול להגשמתה ואז להגדיר יעדים נוספים.
התוכנית מאפשרת לאדם עם מוגבלות מימוש
מקסימום הפוטנציאל והישארות עם המשפחה
ובקהילה." (מדברי מנהל אגף רווחה)**

תוכן עניינים

פרק א' – תיאור התכנית ומטרות ההערכה	4
תיאור תכנית סביבה תומכת ומטרותיה	4
מטרות ההערכה	4
פרק ב' – מתודולוגיה	5
א. אוכלוסיית ההערכה ותיאור מדגם המשיבים	5
ב. מבנה ההערכה	6
ג. כלי ההערכה	6
ד. אופן איסוף הנתונים	7
ה. לוח הזמנים	8
ו. מבצעי ושותפי ההערכה	8
פרק ג' – ממצאים	9
חלק א' – הערכת התכנית בעיני מנהלי אגפי רווחה	9
חלק ב' – הערכת התכנית בעיני רכזי תכנית סביבה תומכת	13
חלק ג' – הערכת התכנית בעיני מדריכי תכנית סביבה תומכת	25
חלק ד' – דיווח המדריכים בנוגע למאפייני החניכים שלהם	35
חלק ה' – דיווח מקבלי השירות בנוגע לביצוע פעולות יומיומיות	38
חלק ו' – הערכת התכנית בעיני המטפלים הראשוניים של מקבלי השירות	43
פרק ד' – סיכום ממצאי ההערכה, מסקנות והמלצות	47
נספחים-	49
נספח מס' 1: שאלון מנהלי אגף רווחה	50
נספח מס' 2: שאלון רכזי תכנית סביבה תומכת	52
נספח מס' 3: שאלון מדריכי תכנית סביבה תומכת	56
נספח מס' 4: שאלון "מדריך על חניך"- מולא ע"י מדריכי תכנית סביבה תומכת	58
נספח מס' 5: שאלון למשתתפי התכנית	60
נספח מס' 6: שאלון לאוכלוסיית המטפלים הראשוניים	61
נספח מס' 7: שאלון לאוכלוסיית המטפלים הראשוניים: בתרגום לשפה הערבית	64

פרק א' – תיאור התכנית ומטרות הערכה

תיאור תכנית סביבה תומכת ומטרותיה

תכנית סביבה תומכת הינה תכנית מרכזית של השירות לטיפול בקהילה המהווה חלופה להוצאה חוץ ביתית לאנשים בוגרים. התכנית פועלת כ- 10 שנים, וכרגע משתתפים בה כ- 360 אנשים עם מש"ה, ב- 35 רשויות (כ- 30 מדריכים). בחלק מהרשויות הרשות מפעילה את התכנית, ובחלק עמותות (כגון: כוכב, צ'יימס, אדנם, שיח סוד, אקים). התוכנית מספקת שירותי תמיכה, ליווי והכוונה לאנשים בגילאי +21 עם מוגבלות שכלית התפתחותית המתגוררים בגפם או הגרים עם הוריהם המבוגרים בקהילה, ואף לאנשים שנמצאים במצבי סיכון (במטרה להשאירם בקהילה). מטרות התכנית הן:

1. יצירת רשת תמיכה, המשלימה את השירותים הניתנים ע"י המח' לשירותים חברתיים, שמספקת ליווי ותיווך בתחומי החיים השונים בקהילה (כולל שילוב במסגרות היום בקהילה).
2. שיפור איכות חייהם של הגרים בקהילה, תוך מתן אפשרות לקיים אורח חיים נורמטיבי והמשך מגורים בסביבתם הטבעית.
3. מניעה או דחייה של השמה חוץ ביתית.
4. ניסיון להשפיע באופן חיובי על דעות ועמדות של בני המשפחה כלפי צריכת שירותי הרווחה, קבלת העזרה, יצירת יחסי אמון ועוד.

עולה רצון להרחיב את התכנית מעבר לרשויות בהם היא פועלת, ועל כן חשוב לקבל מידע הערכתי בנוגע לתרומתה הייחודית של התכנית, והשפעותיה על מקבלי השירות, בני משפחותיהם והעו"סים ברשות.

מטרות הערכה

1. לבצע מיפוי ראשוני של בעלי התפקידים ומשתתפי התכנית (במגוון משתנים).
2. לבחון את ההשפעה, התרומה ושביעות הרצון מתכנית "סביבה תומכת" במגוון מישורים ומנקודות מבט שונות – הן מנקודת בעלי התפקידים בתכנית (כגון רכזי התכנית, מדריכי התכנית, עו"סים ומפקחים), והן מנקודת מקבלי השירות ובני משפחותיהם, תוך דגש על השינוי בביצוע פעילויות שגרתיות שהאדם עם מש"ה לא ביצע כלל או לא ביצע באופן עצמאי לפני ההשתתפות בתכנית, ועל האופן בו התכנית מסייעת למשפחות המשתתפים.
3. לבחון את איכות הקשר בין המדריכים לחניכים
4. לבחון את השפעתה של התכנית על תפיסת המשפחות את שירותי משרד הרווחה.
5. לבחון את מיקומה ותרומתה של התכנית מעבר ובהשוואה לעבודתו השוטפת של העו"ס ברשות.
6. לבחון את צרכי ההכשרה וההדרכה לטובת התמקצעות בתחום הסביבה התומכת.

פרק ב' – מתודולוגיה

א. אוכלוסיית ההערכה ותיאור מדגם המשיבים

בהערכת התכנית השתתפו מגוון אוכלוסיות: רכזי תכנית סביבה תומכת, מדריכי התכנית, מקבלי השירות (חניכי סביבה תומכת), מטפלים ראשוניים של מקבלי השירות, ומנהלי אגפי רווחה ברשויות בהם מתקיימת התכנית. מטרתה של ההערכה הנוכחית הייתה להגיע למספר גדול ככל האפשר של משיבים, כלומר, לא לבצע דגימה, אלא לנסות ולקבל מידע מכלל האוכלוסייה (רכזים, מדריכים, מקבלי השירות והמטפלים הראשוניים שלהם). יחד עם זאת, בפועל, לא הצלחנו להגיע לכלל האוכלוסייה המתוכננת בשל אילוצים טכניים שונים, קשיים שעלו בשטח ולעיתים אף חוסר שיתוף פעולה מצד חלק מהאוכלוסיות (בעיקר המטפלים הראשוניים של מקבלי השירות). להלן תיאור מדגם המשיבים:

טבלה מס' 1: שכיחות ואחוז המשיבים בכל אחת מאוכלוסיות ההערכה

מטפלים ראשוניים של מקבלי השירות	מקבלי שירות (חניכים)	דיווח מדריכים על חניכיהם	מדריכי תכנית סביבה תומכת	רכזי תכנית סביבה תומכת	מנהלי אגפי רווחה	
194			כ- 50	25	28	סה"כ קיבלו את הסקר
155	181	194 חניכים עליהם דיווחו המדריכים	25	20	17	סה"כ השיבו על הסקר
80%			כ- 50%	80%	60%	% המשיבים

חישוב סך מנהלי אגפי רווחה ש"קיבלו את הסקר" בוצע על פי כמות מנהלי האגפים אליהם נשלחו מיילים, ואף נוצר עימם קשר טלפוני לוודא קבלת המיילים ולסייע במידת הצורך.

חישוב סך הרכזים ש"קיבלו את הסקר" בוצע על פי כמות הרכזים אשר השתתפו בכנס ההערכה הראשוני, אליהם נשלחו מיילים, ואף נוצר עימם קשר טלפוני לוודא קבלת המיילים ולסייע במידת הצורך.

סך המדריכים ש"קיבלו את הסקר" בוצע על פי חישוב של כ- 2 מדריכים במוצע לרכז.

חישוב אחוז המשיבים מקרב המטפלים הראשוניים בוצע על ידי חלוקת מספר החניכים עליהם דיווחו המדריכים במספר המטפלים הראשוניים שמילאו את השאלונים.

אתיקה – לכל משתתפי ההערכה הועבר טופס הסכמה מדעת בו הובהר כי הם אינם מחויבים להשתתף בתהליך ההערכה, כי זכותם לפרוש בכל עת מההשתתפות בהערכה, וכי אי השתתפות בהערכה לא תפגום בעבודתם או השתתפותם בתוכנית סביבה תומכת (בהתאם לאופן התקשרותם עם התכנית), גם במידה ויבחרו לא לקחת חלק בהערכה. בנוסף, הוסבר למשתתפים כי כל המידע שייאסף במהלך ההערכה ישמש אך ורק את המעריכים לצורך הערכת תכנית זו, וכי שמותיהם לא יחשפו ולא יועברו לאף גורם נוסף. כמו כן, בשל הרגישות בכך שמדריכי סביבה תומכת הם אלה שמסרו למטפלים הראשוניים של מקבלי השירות את השאלון שלהם, והם גם אלה שאספו אותם מהם – השאלונים נמסרו בצירוף מעטפה סגורה ובעת סיום מילוי השאלון ההורים סגרו בהדבקה את המעטפה כך שהמידע נשאר חסוי והועבר ליחידת מכלול.

גיוס השותפים לטובת ההערכה - בשל מורכבותה וחשיבותה של ההערכה הנוכחית ובמטרה ליצור שיתוף פעולה עם משתתפי ההערכה, נערך בקרן שלם מפגש עם פורום רכזי סביבה תומכת (בחודש אוקטובר 2015), בו הסביר צוות מכלול על ההערכה, מטרתה, והאופן בה היא תבצע. במפגש זה הועברו השאלונים לרכזים ואף נמסרו להם בצורה מסודרת מעטפות עם שאלונים המיועדות למדריכים ולמטפלים הראשוניים. הרכזים התבקשו למסור את המעטפות עם השאלונים למדריכים שתחת אחריותם. לכל מדריך הוכנה ערכה עם שאלונים עבורו ועבור מטפלים ראשוניים של החניכים שלו.

ב. מבנה ההערכה

הממצאים המופיעים בדו"ח זה הינם ממצאי **שלב א'** של ההערכה, הכולל העברת שאלונים כמותיים לאוכלוסיות השונות. בשלב תכנון הערכה הועלה רעיון לערוך **שלב ב'** (לאחר ניתוח הנתונים הכמותיים) אשר יכלול מפגש מיוחד אליו יוזמנו מפקחים, עו"סים ברשויות המפעילות את התכנית, עו"סים ברשויות בהן התכנית מופרטת ועו"סים ברשויות בהן התוכנית אינה פועלת. מפגש זה יוקדש הן לטובת הצגת ממצאי שלב א' (ודיון קצר במסקנות, השלכות וכד'), והן לטובת קבוצות מיקוד אשר יעסקו בשאלת תרומת התכנית, השפעתה וייחודיותה – מנקודות מבט של מפקחים ועו"סים. בקבוצות מיקוד אלו, חשוב יהיה לתת את הדעת לתרומת רכז/מדריך סביבה תומכת מעבר לתרומת העו"ס ברשות (האם העו"סים מסוגלים להגיע במידה כזו לאוכלוסייה הזו ולספק לה את צרכיה? מה התכנית נותנת לאותה אוכלוסייה שהעו"סים ברשות לא מסוגלים לתת?).

ג. כלי ההערכה

בהערכה הנוכחית נעשה שימוש במספר כלים שפותחו ע"י צוות מכלול, לצורך ההערכה הנוכחית:

1. **שאלון עבור רכזי סביבה תומכת** (ראה נספח 2) – השאלון מורכב משלושה חלקים: חלק א' - שאלות דמוגרפיות ושאלות רקע הנוגעות לתכנית (13 פריטים), חלק ב': שאלות הנוגעות לפיתוח המקצועי של הרכזים (4 שאלות), חלק ג': שאלות להערכת תכנית סביבה תומכת בעיני הרכזים. בחלק זה הרכזים מתבקשים תחילה להעריך על גבי סולם ליקרט בן 5 דרגות את תרומת התכנית בהיבטים שונים (10 פריטים) ולאחר מכן מתבקשים להשיב על מספר שאלות פתוחות העוסקות בתרומת התכנית בעיניהם (6 פריטים).
2. **שאלון עבור מדריכי סביבה תומכת** (ראה נספחים 3 ו-4) – השאלון מורכב משלושה חלקים: חלק א' - שאלות דמוגרפיות ושאלות רקע הנוגעות לתכנית (13 פריטים), חלק ב': חמש שאלות פתוחות הנוגעות להערכת התכנית בעיני המדריכים – הצלחות, קשיים, אתגרים, מערכת היחסים מדריך-חניך, תרומת התכנית ונקודות לשיפור, חלק ג': שאלות המתייחסות לחניכים עצמם - המדריך מתבקש למלא דף זה מספר פעמים בהתאם למספר החניכים, תוך התייחסות ספציפית לכל חניך בנפרד. 8 השאלות הראשונות עוסקות במשתנים דמוגרפיים של החניכים ו-3 השאלות שאחריהן מתייחסות לרקע על החניך בהקשר של התכנית עצמה. בהמשך, המדריך מתבקש לדרג על פני שאלון ליקרט בין 5 דרגות את איכות הקשר שלו עם אותו חניך (7 פריטים).

3. **שאלון עבור מקבלי השירות (חניכים בתכנית סביבה תומכת)** (ראה נספח 5) – מטרת השאלון לאסוף מידע בנוגע לפעולות היומיומיות אותם ביצעו/לא-ביצעו החניכים טרם הכניסה לתכנית ובזמן ההשתתפות בתכנית. באופן כללי, המידע הנ"ל אמור להיות מצוי בידי המדריכים, אך על מנת לשתף גם את החניכים במסגרת ההערכה, השאלון למעשה מופנה לחניכים, כאשר כל מדריך-חניך ממלאים ביחד את השאלון תוך כדי שיחה ביניהם. בשאלון מופיעות 10 פעולות יומיומיות לגביהם צריך לציין האם החניך ביצע אותם לפני התכנית (אם כן – האם לבד או עם ליווי), והאם מבצע אותם במסגרת התכנית (אם כן – האם לבד או עם ליווי).
4. **שאלון עבור מטפלים ראשוניים של מקבלי השירות** (ראה נספחים 6 ו-7) – השאלון ניתן למילוי על ידי המטפלים הראשוניים של החניכים (השאלונים אף תורגמו לשפה הערבית עבור האוכלוסייה מהחברה הערבית). בשאלון 3 חלקים: חלק א': שאלון רקע (6 פריטים), חלק ב': שאלון להערכת תרומת התכנית בעיני ההורים, בו מתבקשים ההורים לדרג על פני סולם ליקרט בן 5 דרגות את תרומת התכנית במגוון היבטים (18 פריטים), חלק ג': שאלון המיועד לבחינת הקשר בין המדריך לחניך. בחלק זה ההורים התבקשו לקרוא לבנם/בתם ולשאול אותו מספר שאלות לגבי הקשר בינו/בינה ובין מדריך סביבה תומכת, כאשר התשובות יכולות להיות: כן, לא, או לא יודע/לא מבין את השאלה.
5. **שאלון למנהלי אגפי רווחה** (ראה נספח 1) – לאוכלוסייה זו נשלח מייל אישי עם הסבר בנוגע להערכה ולאחריו מספר שאלות והיגדים הנוגעים לתרומת התכנית בעיני מנהלי אגפי רווחה ברשויות.

פיילוט לבדיקה ראשונית של כלי ההערכה - מאחר וכלי ההערכה פותחו לראשונה למטרת הערכה זו – הועבר פיילוט לפני הפצתם לכלל האוכלוסייה. מטרת הפיילוט הייתה בעיקר לבדוק את מידת ההבנה של המשיבים, לאתר בעיות של ניסוח לא ברור או לא חד-משמעי, לבחון אם יש דברים חסרים, ולאחר בעיות נוספות שעשויות לצוץ בשאלונים השונים. השאלונים הועברו לגבי מ"כוכב הצפון" שהעביר אותם לכמה מן הרכזים והמדריכים שלו. ראוי לציין את שיתוף הפעולה הרב והמשמעותי שניתן מצידם לטובת הצלחת הפיילוט – הן מבחינת עמידה בלוח הזמנים הצפוף שהיה והן מבחינת ההערות הבונות והתורמות שקיבלנו לטובת שיפור איכות השאלונים.

ד. אופן איסוף הנתונים

הנתונים נאספו במספר דרכים:

1. **שאלונים המיועדים לרכזי סביבה תומכת** – השאלונים הועברו לכלל רכזי סביבה תומכת אשר הגיעו למפגש פורום רכזי ההערכה בקרן שלם (אוקטובר 2015) (לאחר שתוצג ותוסבר להם מטרת ההערכה). משך מילוי השאלון ארך כ- 20 דקות. עם רכזים שלא הגיעו למפגש נערכו שיחות טלפוניות בהם הועבר כל המידע שנמסר במפגש ונשלחו אליהם כל החומרים הרלוונטיים.
2. **שלב איסוף הנתונים כלל תקשורת אישית ישירה עם כל אחד מהרכזים לאורך מספר חודשים** – הן במיילים והן בשיחות טלפון.

3. **שאלונים המיועדים למדריכי סביבה תומכת, לחניכים ולמטפלים הראשוניים** – רכזי סביבה תומכת קיבלו את האחריות להעביר את כל השאלונים למדריכים שיעבירו למטפלים הראשוניים. כל רכז התבקש להסביר בקצרה למדריך על מה מדובר, לספר לו על ההערכה ועל מטרתה ולעבור איתו על השאלונים שקיבל על מנת לראות שהכל ברור. לאחר שהמדריכים אספו בחזרה את המעטפות מהמטפלים הראשוניים וסיימו למלא את השאלונים שלהם – הם העבירו את השאלונים המלאים לרכז שהעביר למפקחת שלו שדאגה להעבירם לקרן שלם.

ה. לוח הזמנים

קבלת אישור לביצוע הערכה ופנייה לפורום רכזי סביבה תומכת: חודשים אוגוסט - אוקטובר .

איסוף נתוני ההערכה: חודשים נובמבר 2015 - יוני 2016.

עיבוד וניתוח הממצאים: חודשים יולי 2016 – ספטמבר 2016.

ו. מבצעי ושותפי ההערכה

ההערכה התבצעה ע"י מכלול (יחידה להערכה ומחקר של קרן שלם) בריכזה של ד"ר עדי לוי-ורד, ובעזרתן של גב' מיה סבג וגב' בשמת הוך, עוזרות המחקר.

שותפים לתכנון, בנייה, איסוף הנתונים וסיוע בקשיים ובעיות במהלך ההערכה:

- עו"ס טלי אלון, מפקחת ארצית, השירות בקהילה, האגף לטיפול באדם עם מש"ה, משרד הרווחה והשירותים החברתיים .
- נילי בן דור, מפקחת ארצית לניהול ידע והדרכה, האגף לטיפול באדם עם מש"ה, משרד הרווחה והשירותים החברתיים.
- שרון גנות, מנהלת ידע ושותפויות, קרן שלם

פרק ג' – ממצאים

חלק א' – הערכת התכנית בעיני מנהלי אגפי רווחה

17 מנהליות/ות אגפי הרווחה אשר השיבו על מספר השאלות שהופנו אליהם עובדים ברשויות הבאות: בניימינה- גבעת עדה, גוש חלב, מ.א. חוף הכרמל, מ.א. מעלה יוסף, מ.א. מרום הגליל, מ.א. שדות נגב, ירושלים, כפר יאסיף, נצרת, נצרת עלית, נתניה, פסוטה וריינה. להלן דירוגי המנהלים על חמישה היגדים בהם התבקשו לדרג את מידת התרומה של התכנית בין 1 ל- 5, ולאחריהם 7 היגדים לגביהם התבקשו המנהלים לכתוב האם הם מסכימים או לא מסכימים עם אותו ההיגד. הטבלאות הבאות מציגות את תשובות המנהלים.

טבלה מס' 2: שכיחות הדירוגים על ההיגדים להערכת התכנית (סולם דירוג 1 עד 5)

ממוצע	=5 תרמה במידה רבה מאוד	=4 רמה במידה רבה	=3 תרמה במידה בינונית	=2 תרמה במידה מועטה	=1 כלל לא תרמה	
4.41	7 41%	10 59%	-	-	-	1. באיזו מידה מקדמת התכנית את שילוב הלקוחות במסגרות הקהילה השונות?
4.35	8 47%	7 41%	2 12%	-	-	2. באיזו מידה השרות הניתן במסגרת תכנית סביבה תומכת מקל או מסייע לעובדות הרווחה?
4.35	8 47%	7 41%	2 12%	-	-	3. לדעתך, באיזו מידה מסייעת התוכנית למשפחות של מקבלי השירות?
4.18	7 41%	6 35%	4 24%	-	-	4. לדעתך, באיזו מידה מקדמת התוכנית את לקוחותיה?
4.00	6 35%	7 41%	2 12%	2 12%	-	5. באיזו מידה מסייעת התכנית בדחיית הוצאה חוץ ביתית?

טבלה מס' 3: שכיחות מידת ההסכמה עם ההיגדים הבאים (סולם דירוג – מסכים/ה או לא מסכים/ה)

לא מסכים/ה	מסכים/ה	
1	16	1. תכנית סביבה תומכת היא פעילות משלימה לשירותי הרווחה
6%	94%	
1	16	2. לוי יכולתי היית מגדיל את כמות המשתתפים בתכנית סביבה תומכת
6%	94%	
2	15	3. אני מעודכן באופן שוטף בנעשה בשטח ע"י עו"ס/רכז סביבה תומכת
12%	88%	
3	14	4. התכנית שינתה לטובה את תפיסת הלקוחות כלפי המחלקה לשירותים חברתיים
18%	82%	
4	13	5. התוכנית נותנת מענה במצבי חירום לאומיים-כמו מלחמה
24%	76%	
15	2	6. ההשתתפות בתכנית סביבה תומכת צריכה להיות מוגבלת בזמן
88%	12%	
17	-	7. עקרונית אני בעד התכנית הזו, אך אני אינני מרוצה מאיכות השרות הניתן בישוב שלי
100%		

**תשובות המנהלים לשאלות פתוחות שהוצגו להם:
השלמת המנהלים את המשפט: "בעיניי, המיוחד בתכנית סביבה תומכת הוא ..."**

התייחסות חופשית:
פיתוח מענים נוספים בקהילה, כמו יצירת קבוצת תמיכה ביישוב, גיבוש משפחות וחניכים.
הקשר האינטנסיבי עם הלקוחות ובני משפחותיהם.
שיש מענה לאנשים המצויים בבית ללא מסגרת. שאינם יכולים לצרוך את השירות בחוץ מכל מיני סיבות, ושהשירות נגיש, ומגיע אליהם.
היכולת להתחבר למשפחה ממקום אחר ובסופו של דבר לשלבם במסגרות תעסוקה וחברה בקהילה
התוכנית מאפשרת לעשות עבודה סוציאלית במיטבה. להתחבר ללקוח במקום בו הוא נמצא, לבנות איתו ועם משפחתו תכנית קידום אישית ולפעול להגשמתה ואז להגדיר יעדים נוספים. התוכנית מאפשרת לאדם עם מוגבלות מימוש מקסימום הפוטנציאל והישארות עם המשפחה ובקהילה.
מדובר בתוכנית יפה שאכן מאפשרת למקבל השרות להתקדם בצורה יפה ולשפר את איכות חייו ולא להיות בודד כל הזמן. החיבור הן לקהילה והן לקבוצת השווים חשוב מאד.
הקשר עם החניכים בתוך הקהילה, העברת ההרגשה החיובית לחניכים שמקומם הטבעי הוא הקהילה משפר את תפקודם האישי ותפקודם בתוך המשפחה.
ליווי אינטנסיבי וצמוד של המדריכה והעו"ס דבר אשר מקדם את צרכי המטופלים.
העטיפה הרחבה שיש למשפחה, הקשר האינטנסיבי עם העו"ס, צוות המדריכות, הפעילות הקהילתית, שילוב האדם עם מש"ה בחברה.
התוכנית העלתה את צרכי האנשים שעם מש"ה לשיח המשפחתי היום יומי, התוכנית מדגישה את הזכות של האנשים שעם מש"ה לחיות חיים עם איכות חיים גבוהה. הדגשה זו התבטאה בתוכניות הקבוצתיות השונות שבצענו אותם: • חוג תכשיטנות • טיול לפארק הירדן עם ארוחת צהריים במסעדה • סדנאת זומבה עם ארוחת בוקר. בנוסף לתמיכה ועידוד לאחראיים והמטפלים באדם עם מש"ה: • חוג ניהול התקציב משפחתי • סדנאת מיניות לנשים הנשואות לגברים עם מש"ה.
כמובן זה בנוסף לעבודה הפרטנית האינטנסיבית. דבר נוסף שמאד בלט מתוך העבודה בתוכנית סביבה תומכת הוא עניין ההתערבויות בצל החוק, העבודה האינטנסיבית והנוכחות השבועית של המדריכה בתוך הבית חשפה סוגיות שונות המחייבות התערבות של פקיד סעד, התערבות הזאת תרמה ושיפרה את מצבו של האדם עם מש"ה.
התוכנית מונגשת ללקוח ולבני משפחתו, חסרות עדיין אפשרויות לשילוב.

נקודות הייחוד העיקריות של תוכנית סביבה תומכת העולות מהתייחסויות המנהלים הינן **מתן מענה למקבלי השירות ומשפחתם בתוך הקהילה, לתת למקבלי השירות ליווי ושירות אינטנסיבי במקום הטבעי שלהם ומתן מענה לצרכים העולים מהאנשים עצמם, תוך שילוב האדם עם מש"ה בחברה.**

תשובות המנהלים לשאלה: "אם הייתה לך האפשרות לשנות או לשפר משהו בתכנית – מה הייתה משנה?"

התייחסות חופשית:
מתוך האמונה שלנו באפקטיביות של התוכנית הזאת ותרומתה לאוכלוסייה שלנו הייתי מגדילה את כמות המשתתפים ומאפשרת ליותר אנשים ליהנות משרות זה.
התכנית מקיפה. הייתי רוצה להוסיף עוד מכסות כיוון שמספר החניכים גדל ויגדל עוד עם השנים
מגבירה התערבות המדריכה בתוך הבית, יותר מפעם אחת בשבוע
יצאה לפעילות בסביבת הבית ובקהילה על מנת לשחרר מחד את ההורים ומאידך ליצור קשר עם המקום.
הייתי מעלה את שעות הפעילות של המדריכה במשך השבוע, (לא מספיק שהמדריכה או העו"ס המטפל יבקרו פעם בשבוע, יש צורך בהעלאת שעות הפעילות שלהם, כך שהן תבקרנה את המטופלים שלנו כל יום אפילו שעתיים ביום. זה יהיה אפקטיבי ביותר וייתן מענה למטופלים שאינם בכל מסגרת. גם להוסיף פעילות של מרפאה בעיסוק ופזיוטרפיסט אחת לשבוע, המטרה לתת מענה לאנשים מוגבלים שאינם נמצאים בכל מסגרת
מתקצב גם פעילויות חברתיות לקבוצת המשתקמים
הייתי נותנת שירות זה גם למשפחות שיש בהם ילדים עם צרכים מיוחדים ולא מגבילה גיל
ניסינו לשלב זוגות נשואים (חלקם עם ילדים) בקהילה בתוכנית, והתוכנית לא כל כך הצליחה למרות הרצון הטוב של כל המעורבים. בעיות עלו הן מבחינת המשאבים הקיימים הן מבחינת שעות הדרכה שהיה ברשות הלקוחות והעמותה שנתנה את השרות. יש צורך ביותר משאבים כלכליים ושעות הדרכה בנוסף לידע וניסיון הכרחיים לעבודה עם זוגות. היינו רוצים לקדם תוכנית דומה לזוגות נשואים בקהילה.
מכניסה תכניות קידום, בקרה שנתית, קביעת סטנדרטים מטרות ויעדים שניתן לכמת
להקציב זמן לתוכנית עם יעדים ברורים המתייחסים לשילוב בתעסוקה ובאופן חברתי
התכנית במתכנת הקיימת משיגה את המטרות.

הנקודות המרכזיות אותן רוצים מנהלי האגפים לשפר בתוכנית הינן הגברת מכסת שעות הלייווי של כל מקבל שירות, כך שהמדריכים או העו"סים המלווים יפגשו איתם יותר מפעם בשבוע, הרחבת כמות המשתתפים בתוכנית והרחבת קהל היעד של משתתפי התוכנית, כך שתתאים גם לילדים או זוגות נשואים, וכן להקדיש זמן להגדרת מטרות ויעדים ברי השגה וברורים עבור התוכנית.

חלק ב' – הערכת התכנית בעיני רכזי תכנית סביבה תומכת

משתני רקע: (סך הכול השתתפו 20 רכזים)

טבלה מס' 4: התפלגות משתני הרקע של רכזי תכנית סביבה תומכת

שכיחות ב-%	שכיחות	אפשרויות תשובה	
5%	1	גבר	מגדר
95%	19	אישה	
80%	16	יהודי	חברה יהודית/ערבית
20%	4	ערבי	
5%	1	תיכונית	השכלה
55%	11	תואר ראשון	
40%	8	תואר שני	
10%	2	25-30	גיל¹
25%	5	30-35	
35%	7	35-40	
10%	2	40-45	
10%	2	40-45	
10%	2	מעל 50	
		לא השיבו	
15%	3	עד שנתיים	ותק בעבודה עם מש"ה² (בשנים)
35%	7	2-5	
30%	6	5-10	
15%	3	10-15	
5%	1	מעל 25 שנים	
32%	7	עד שנתיים	ותק כרכז³
32%	7	2-4	
36%	8	מעל 4 שנים	
20%	4	25% משרה	אחוזי משרה
45%	9	50% משרה	
25%	5	75% משרה	
5%	1	100% משרה	
5%	1	לא השיבו	

M = ממוצע, SD = סטיית תקן

SD=9.01 M=37.06 ¹
SD=6.74 M=6.4 ²
SD=1.81 M=2.72 ³

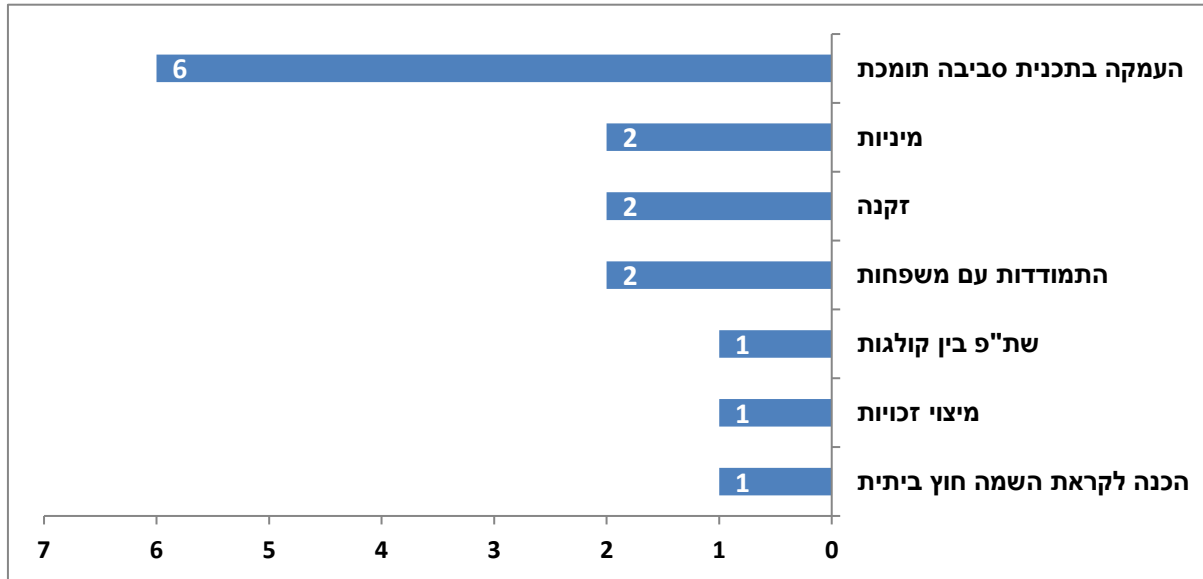
טבלה מס' 5: המשך - התפלגות משתני רקע (רכזים)

שכיחות ב-%	שכיחות	אפשרויות תשובה	
85%	17	לא	קרבה אישית לאדם עם מש"ה
15%	3	כן	
66%	2	כן	סוג הקרבה (בהתייחס למשיבים בחיוב על השאלה הקודמת)
34%	1	נכדה	
45%	9	מדריך 1	מס' מדריכים באחריות הרכז
45%	9	2-4	
10%	2	מעל 4 מדריכים	
45%	9	עד 10	מס' מקבלי השירות באחריות הרכז
20%	4	10-15	
20%	4	15-20	
15%	3	40-65	
50%	10	רשות	מפעיל התכנית
40%	8	עמותה	
10%	2	חברה	

התפתחות מקצועית:

שכיחות ב-%	שכיחות	אפשרויות תשובה	טבלה מס' 6 - שאלות הנוגעות להתפתחות מקצועית
45%	9	לא	האם הנך רשום לקהילת הידע בתחום מש"ה במשרד הרווחה?
50%	10	כן	
5%	1	לא השיבו	
37%	8	לא	האם למדת השתלמויות או קורסים שנוגעים לתפקידך כרכז תכנית סביבה תומכת?
63%	12	כן	
			אם כן, אילו קורסים/השתלמויות למדת?
שכיחות ב-%	שכיחות	קורסים/השתלמויות	
25%	5	פורום רכזים סביבה תומכת	
20%	4	קבוצת למידה	
15%	3	הדרכת הורים לילדים עם מש"ה	
10%	2	חינוך חברתי מיני	
10%	2	קורס טיפול במפגר	
5%	1	כחלק מלימודים אקדמיים עם דגש על אוכלוסיית המש"ה	
5%	1	איכות של אנשים עם מש"ה- אשלים ג'וינט	
5%	1	בניית תוכנית קידום	
5%	1	זקנה, קורס בפוסט טראומה	

תשובות הרכזים לשאלה: האם אתה חש כי יש כלים שחסרים לך או נושאים שהיית מעוניין ללמוד או להשתלם בהם? (שאלה פתוחה שקיבצנו לקטגוריות⁴)

האם אתה/משתתף/ת בפורום לרכזי סביבה תומכת?

שכיחות	שכיחות ב-%
לא	1 (5%)
כן	19 (95%)

אם כן, מהי מידת תרומתו להתפתחותך המקצועית ולסיוע בביצוע התפקיד?

שכיחות	שכיחות ב-%	שכיחות N=19
כלל לא תורם	0	0
תורם במידה מועטה	0	0
תורם במידה בינונית	11%	2
תורם במידה רבה	53%	10
תורם במידה רבה מאוד	36%	7

⁴ ישנם אנשים שציינו יותר מתחום אחד בו הם מרגישים שחסרים להם כלים. חלק מהמשיבים לא ענו לשאלה זו.

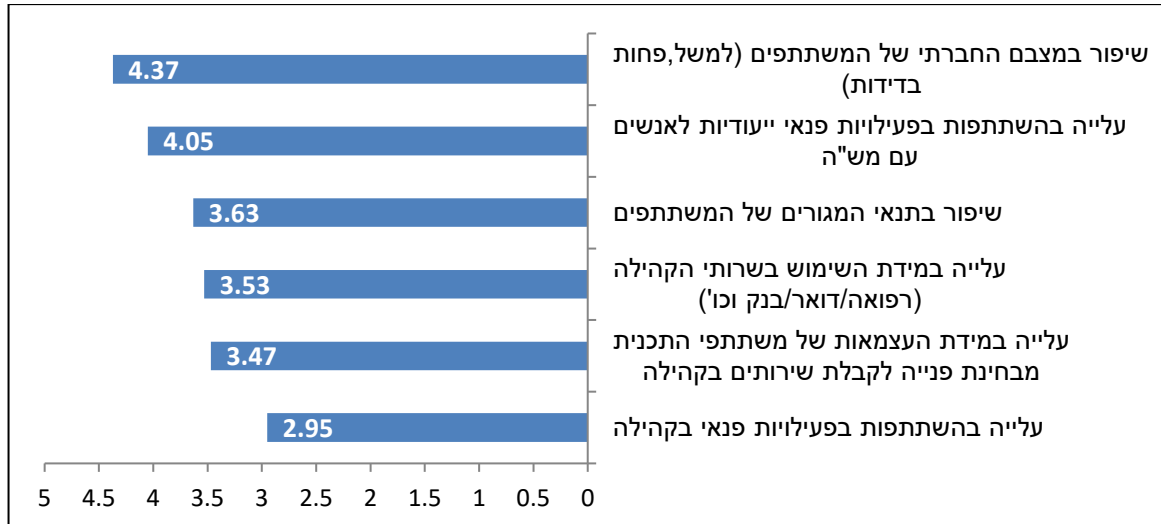
הערכת תכנית סביבה תומכת (בעיני הרכזים):

טבלה מס' 7: התפלגות (שכיחות ואחוזים) דירוגי הרכזים את ההיגדים הנוגעים לתרומת התכנית

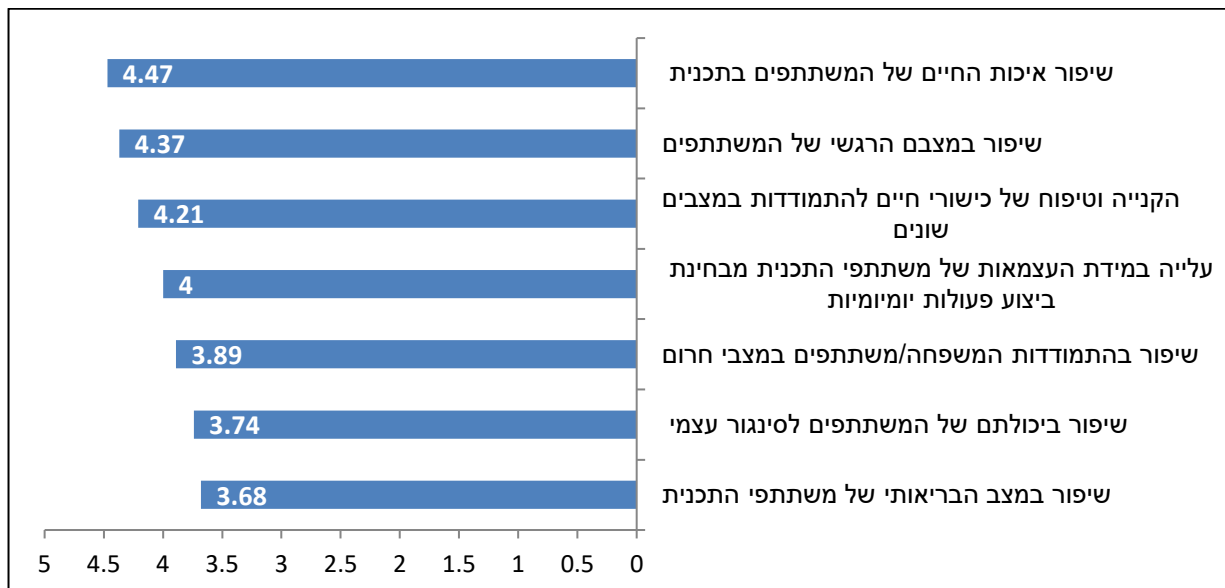
ממוצע	5 = תרמה במידה רבה מאוד	4 = תרמה במידה רבה	3 = תרמה במידה בינונית	2 = תרמה במידה מועטה	1 = כלל לא תרמה	
4.47	9 47.40%	10 52.60%				שיפור איכות החיים של המשתתפים בתכנית
4.37	9 47.40%	8 42.10%	2 10.50%			שיפור במצבם החברתי של המשתתפים (למשל, פחות בדידות)
4.37	9 47.40%	8 42.10%	2 10.50%			שיפור במצבם הרגשי של המשתתפים
4.21	7 36.80%	9 47.40%	3 15.80%			הקנייה וטיפול של כישורי חיים להתמודדות במצבים שונים
4.05	7 36.80%	8 42.20%	2 10.50%	2 10.50%		עלייה בהשתתפות בפעילויות פנאי ייעודיות לאנשים עם מ"ה
4.05	6 31.60%	8 42.10%	5 26.30%			שיפור איכות החיים של בני המשפחה של המשתתפים
4	5 26.30%	10 52.60%	3 15.80%	1 5.30%		עלייה במידת העצמאות של משתתפי התכנית מבחינת ביצוע פעולות יומיומיות
3.89	4 21.00%	9 47.40%	6 31.60%			שיפור בהתמודדות המשפחה/משתתפים במצבי חרום
3.74	2 10.50%	11 57.90%	5 26.30%	1 5.30%		שיפור ביכולתם של המשתתפים לסינגור עצמי
3.68	5 26.30%	8 42.10%	6 31.60%			שיפור במצב הבריאותי של משתתפי התכנית
3.63	3 15.80%	7 36.80%	8 42.10%	1 5.30%		שיפור בתנאי המגורים של המשתתפים
3.58	4 21.00%	8 42.10%	6 31.60%	1 5.30%		שיפור במעמדם של משתתפי התכנית בקרב בני משפחותיהם
3.53	2 10.50%	7 36.80%	9 47.40%	1 5.30%		עלייה במידת השימוש בשרותי הקהילה (רפואה/דואר/בנק וכו')
3.47	3 15.80%	5 26.30%	9 47.40%	2 10.50%		עלייה במידת העצמאות של משתתפי התכנית מבחינת פנייה לקבלת שירותים בקהילה
3.42	1 5.20%	9 47.40%	6 31.60%	3 15.80%		השמה מוגברת במסגרות של תעסוקה מוגנת
2.95	2 10.50%	3 15.80%	7 36.80%	6 31.60%	1 5.30%	עלייה בהשתתפות בפעילויות פנאי בקהילה
2.32		3 15.80%	5 26.30%	6 31.60%	5 26.30%	השמה מוגברת במסגרות תעסוקה בשוק החופשי

תצוגת ממוצעי היגדים בחלוקה לנושאים:

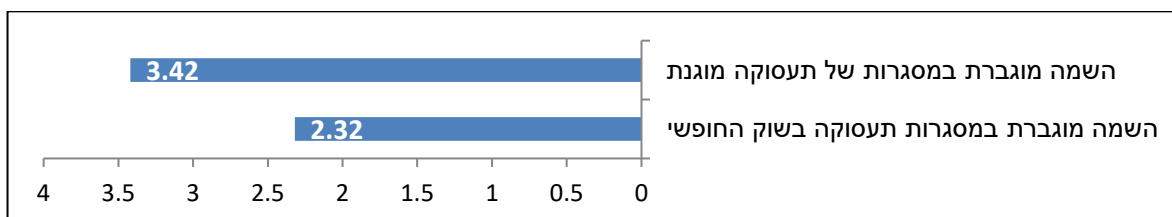
ממוצעי היגדים בנושאי פנאי וקהילה

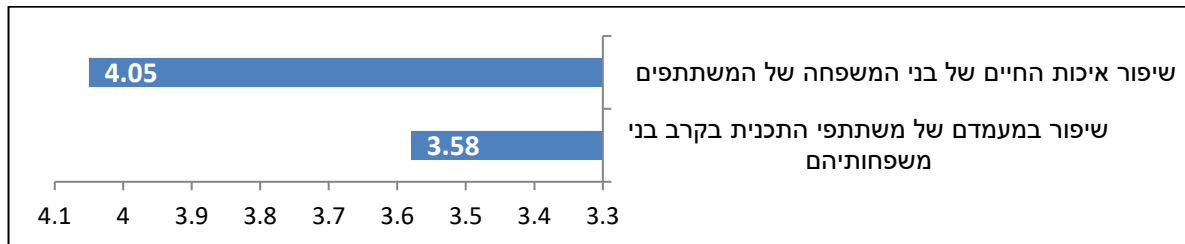
ממוצעי היגדים בנושאי העצמת מקבלי השירות

ממוצעי היגדים בנושא תעסוקה

ממוצעי היגדים בנושא משפחותיהם של מקבלי השירות

תשובות הרכזים לשאלה: אנא תן דוגמא (אם יש) לאופן בו התכנית שיפרה באופן משמעותי את איכות החיים של המשתתפים (או משפחותיהם):

<p>אנא תן דוגמא (אם יש) לאופן בו התכנית שיפרה באופן משמעותי את איכות החיים של המשתתפים (או משפחותיהם):</p>
<p>משפחה בה יש קושי רב בהתארגנות סביב אם קשישה, מצב מורכב והצליחה להביא למעברה לבית אבות סיעודי דבר שבאופן מידי שחרר את הבן המטופל לעזור בענייניו במקום לטפל. החל להגיע לפעילות חברתית, ולאחר שנים רבות הסכים לעשות אבחון. ניקה את הבית, רכש רהיטים חדשים ועוד.</p>
<p>פנייה לגורמי קהילה שונים בעיר המגורים וסגור עצמי</p>
<p>מטופלת שפחדה לצאת מהבית לבדה יצאה רק עם הוריה, היתה בודדה וללא קשרים חברתיים. יצרה קשר חברתי אמיץ עם המדריכה ויצאה אתה לבתי קפה, לקניות, למדה להשתמש בכסף לתחבורה ציבורית</p>
<p>יש משתתפים שבעבר היו מנותקים לגמרי מהשירותים בקהילה, יש משתתפים עירייתם שזו הרשת בטחון הקהילתית שלהם, יש למידה של סגור עצמי וחשיבה שונה על כל ההתנהלות בקהילה ובמשפחה.</p>
<p>בחור שלא היה במסגרת חברתית או תקשורתית מזה 20 שנה נקלט במקום עבודה בשוק החופשי</p>
<p>משפחה מכפר ערבי בצפון, הבת שלה מטופלת שלנו, היא היתה עושה בלאגן בבית, מרביצה לאמא שלה, רבה עם אחותה ולאט לאט רכשה את אמון המדריכה. לקחנו אותה לבדיקות קיבלה ברזל שהיה חסר לה הוצאנו אותה למע"ש, למסגרת יום, לקחנו אותה לדיאטנית</p>
<p>א. משתתפת שבהתערבות התוכנית החלה מעקב רפואי כללי לאחר שנים רבות של הזנחה והחלה לקבל תרופות פסיכיאטריות. ב. משתתף שנאלץ לעזוב את ביתו (לא בסיוע התוכנית) מצא דירת מגורים חדשה. משתתף שבלווי רפואי התגלתה מחלת הסכרת. בליווי מדריכה מגיע לדיאטנית, ליווי לקבלת תרופות ואיזון מחלת הסכרת</p>
<p>ישנן משפחות שלא יוצאות מהבית עם בנם/בתם בעלי מש"ה, במסגרת התוכנית יש מועדון חברתי שבו החברים נפגשים פעמיים בשבוע, וזו הזדמנות נפלאה לצאת מהבית ולהפגש עם אנשים אחרים עם מש"ה.</p>
<p>משתתפת כבת 60 נמצאת בבית כבר 25 שנה ללא מסגרת תעסוקתית/חברתית עד לתחילת התוכנית סירבה להיכנס למסגרת כלשהי ומיעטה לצאת מהבית. עם התחלת התוכנית והתקדמותה הגיעה למקום טוב יותר, היום היא יוצאת מהבית לטיול ולקניות הולכת לבדיקות רפואיות באופן קבוע ומועמדת לשילוב במע"ש.</p>
<p>מס משתתפים עברו טיפולי שיניים והתאמה של תותבות לאחר שנים של איכות חיים ירודה בתחום בריאות הפה. מס משתתפים שולבו במועדון פנאי אה"צ- תרומה לאיכות החיים ושילוב בקהילה, הן למקבלי השירות והן למשפחותיהם.</p>
<p>בתוכנית ישנה אישה שמאוד נזקקה לפיתוח הפן החברתי הרגשי וגם פיתוח תחום הפנאי. נוצר קשר משמעותי מאוד איתי ועם המדריכה ויחד פיתחנו עם האישה את עולמה החברתי ואת תחום הפנאי: הליכה משותפת עם המדריכה להצגות תיאטרון מהטובות ביותר מדי חודש, מפגשי שיח וקפה, שיחות הנוגעות בעולם הרגש ועוד</p>
<p>מיצוי זכויות מול הבטוח הלאומי איפשר למטפלת הראשונית קצבת נכות, במקביל שילוב המשתתף בעבודה נתמכת בכפרו שיפרו באופן ניכר את הכנסות המשפחה, כמו כן הטיפולו בתיקון דליפות מי הגשם ע"י איטום הגג – כל אלה</p>

בפעילות ישירה שלנו איפשרו לבני הזוג להתפנות לטיפול בעיני היומיום שלהם והורידו את הלחץ העצום שאיים לפרק את המשפחה

חברה שנשארה לבד בבית לבד אחרי מות אביה ויציאת המטפל שלו מהבית וכיום היא מנהלת את הבית לבדה

מטופל שחי בתנאים קשים הן מבחינה כלכלית והן תנאי יור קשים וכו, המשפחה דלה מאוד מבחינת מודעות לגבי זכויות ודלה מבחינת שפה עברית. בבדיקה עם המוסד לביטוח לאומי המטופל קיבל זכאות לקצבת נכות ושילמו לו החזר עבור החודשים שעברו ולא ידע שהוא זכאי. בנוסף האישה השתלבה בקורס שפות

דוגמא 1: בחורות פעם ראשונה בחיים נכנסו למסעדה, הזמינו לעצמן ואכלו באופן עצמאי. דוגמא 2: אמא מבוגרת וחולה לא יכולה ללוות את בתה לתור אצל הרופא, המדריכה ליוותה אותה במקום. * התכנית הוכיחה למשפחות שהאנשים עם מש"ה מגיע להם איכות חיים כמו כולם וזה צורך בסיסי.

באופן כללי התוכנית מאו מבורכת, לפני התכנית ההתייחסות למשפחות מכורח המציאות הייתה לעיתים רחוקות. עם התכנית הגיע יחס אינטנסיבי למשפחות ולחניכים, ביקורי בית, תחומי עניין, מיומנויות ועוד

המשתתפים ובני משפחותיהם חשים שיש להם אוזן קשת, מתעניינים בהם. הבטחון העצמי השתפר ויש להם למי לפנות ולהביע את עצמם. יוצאים יותר מהבתים שלהם ולמשתתפים בפעילויות, חלקם יצאו גם לתעסוקת יום

מתוך הסיפורים עולה כי התוכנית עזרה למקבלי שירות רבים בכל המטרות המוצהרות שלה, ביניהם השתלבות בפעילויות חברתיות ואף יצירת קשרי חברות עם צוות התוכנית, שיפור יכולתם של מקבלי השירות להשתמש במשאבי הקהילה ולמצות את זכויותיהם מול ביטוח לאומי, השתלבות בתעסוקה החופשית ואף הסדרת טיפול ומעקב רפואי שהיו נחוצים ולא קיבלו מענה לפני כניסתם לתוכנית.

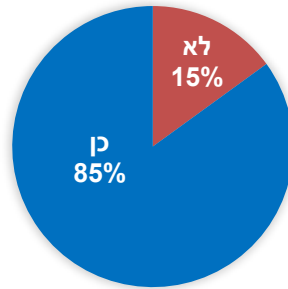
תעסוקת מקבלי השירות – מצב נוכחי ושינוי במהלך ההשתתפות בתכנית:

טבלה מס' 8: סטטוס תעסוקתי נוכחי של מקבלי השירות (n=379)

שכיחות ב-%	שכיחות	
34.30%	130	לא עובדים
57.00%	216	עובדים בתעסוקה מוגנת
6.10%	23	עובדים בשוק החופשי
2.60%	10	מתנדבים/ מרכז יום מוגן

תשובות הרכזים לשאלה: מאז הצטרפותך לתכנית, האם חלו שינויים בסטטוס התעסוקתי של המשתתפים בתכנית?

שינוי בסטטוס תעסוקתי של מקבלי השירות

אם כן – אנא ר

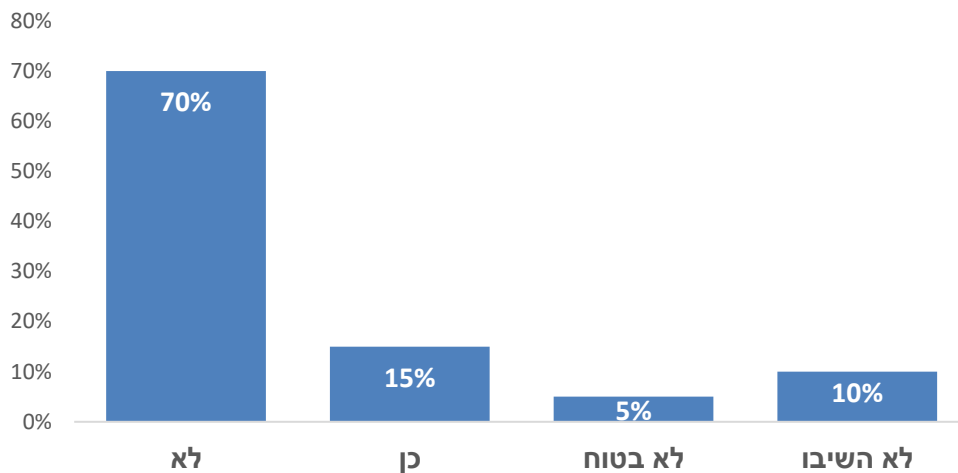
משתתפים החלו להגיע למע"ש בעקבות העבודה עם המדריך
שניים ממשתתפי התכנית שולבו כאשר לא היו במסגרות תעסוקה מאז התערבות הסביבה התומכת שולבו. אחד כיום בתהליכים לשילוב בשוק החופשי. כנ"ל לגבי שילוב משתתפים במסגרות פנאי
זה נמצא בתהליך, מטופל אחד הובא למרכז יום במטרה לקדמו בהמשך תעסוקה. מטופלת נוספת נמצאת בתהליך לתעסוקה במע"ש
שתיים יצאו מעולם התעסוקה, חמש עברו מחוסר תעסוקה למסגרת תעסוקה ושתיים מתעסוקה מוגנת לתעסוקה בשוק החופשי (כיום כבר לא בהגדרת מש"ה)
שלושה שהיו מחוסרי תעסוקה החלו לעבוד
מטופלת אחת יצאה למרכז יום ועוד חניכים בדרך (בזמן של שנה וחצי שאנחנו פועלים)
היו משתתפים שהחלו במגוון מסגרות ממעבר למרכז יום ולמע"ש, השתלבות בתעסוקה עד הבית כמו גם ליווי חניכים לעבודה בשוק החופשי
במסגרת התוכנית אחת ממטרות העל זה שילוב במסגרות תעסוקה, ובמהלך השנה האחרונה הצלחנו לשלב מספר חברים בפרוייקט במסגרת כמו מע"ש וכמו מרכז יום
שלוש משתתפות עומדות להתחיל תעסוקה מוגנת בחודש הקרוב.
חלק מהמשתתפים עברו לקבוצת עבודה שיותר מתאימה והולמת את כישוריהם התעסוקתיים והחברתיים נעשו התאמות ושינויים בהתאם לצרכים המשתנים של המשתתפים- בהתאם ליכולות צורך בהגדלת שעות ושכר ועוד
רבים הצטרפו מעגל התעסוקה בכל הרצף: תעסוקת בית, תעסוקה מוגנת ועבודה נתמכת. פחת באופן ניכר מספרם של הבלתי מועסקים
נעשו ניסיונות להוציא לתעסוקה נתמכת אבל הם לא צלחו
אחד המטופלים מתנגד באופן חריף לשהות במסגרת תעסוקתית והיום הינו מועמד להתחיל עבודה במארג. מטופלת אחרת נעדרה רבות ממסגרת התעסוקה שהיא שייכת לה, היום היא לא מחסירה.
שיפור בתפוקה, שיפור בתפקוד, מציאת פתרונות יעילים לאלו שהתמודדו עם בעיות בעבודה (מטופלת עם בעיות ראייה למשל) התאמת משקפיים בזמן העבודה
כל המשתתפות בתכנית אשר לא משולבות במסגרת תעסוקה- חל ניסיון לשלבן: זאת אומרת שהמשתתפת ומשפחתה עברו תהליך שכנוע, אך לא בכל סוף תהליך הגענו לסידור כי מדובר בתפיסות עולם תרבותיות
שניים עברו ממפעל מוגן (מע"ר) לתעסוקה נתמכת בהצלחה רבה
אחת המשתתפות שולבה ביעד לאחר שנים ששהתה בבית. משתתף אחר שולב בתעשייה אך עזב. עתה הופנה למשקם בניסיון לשלבו בתעסוקה. משתתף נוסף הופנה ליעד אך הנושא הוקפא בשל מצבו הרפואי הקשה. משתתפת הופנתה לתעשיון אך היא מעוניינת בעובדה בשוק החופשי

מתוך הסיפורים עולה כי התוכנית עזרה למקבלי שירות רבים להשתלב בתעסוקה במסגרות המתאימות להם, חלק בתעסוקה מוגנת וחלק בשוק החופשי, בהתאם ליכולותיהם. כמו כן, חלק ממקבלי השירות שהועסקו בתעסוקה מוגנת עברו לתעסוקה בשוק החופשי בעזרת התכנית. כמו כן, נעשו התאמות שינויים באופי ההעסקה, שעות ההעסקה והשכר המשולם. יחד עם זאת, לא כל הניסיונות לשילוב בתעסוקה צלחו.

השמה חוץ ביתית

תשובת הרכזים לשאלה: עבור משפחות שלא היו מעוניינות להוציא את ילדיהם מהבית, האם התכנית עזרה לדחות השמה חוץ ביתית?

דחיית השמה חוץ ביתית

הפסקת ההשתתפות בתכנית סביבה תומכת

האם נתקלת במצבים של הפסקת התכנית?

שכיחות ב-%	שכיחות	
30%	5	לא
70%	14	כן

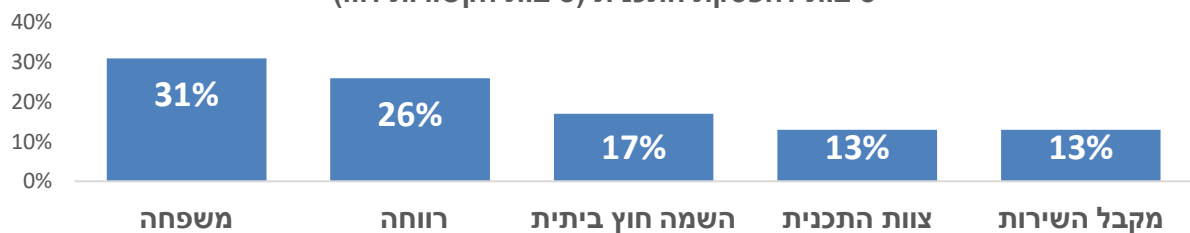
אם כן, מה היו הסיבות להפסקת התכנית?⁵

חוסר שיתוף פעולה, בעיקר של המשפחה
התכנית התחילה גם מול 2 משפחות ונפסקה היות שהיה נראה כי שעות שבוטות אינן מספיקות או שתפיסת תפקיד המדריך הייתה מעוותת.
א. או מסיבות של מיצוי תוכנית כפי שנבנתה, היעדים והמטרות הושגו, ולאחר מבחן זמן עלה כי המצב יציב וקבוע ולכן ניתן לגרוע. ב. מסיבת של חוסר שיוף פעולה מצד האדם עצמו או המשפחה. ג. מסיבות של סידור חוץ ביתי בעקבות פטירה או מצב סיעודי של המשפחות

⁵ בגרף מוצגים האחוזים לסיבות השונות להפסקת התוכנית, כאשר חלק מההתייחסויות של הרכזים מונות יותר מסיבה אחת בגינה גורם מסוים בחר להפסיק את ההשתתפות או יותר מגורם אחד אשר יזם את ההשתתפות. סה"כ נספרו 26 התייחסויות שונות.

הרווחה החליטה להפסיק את התוכנית: א. רצתה להעביר לאדם אחר שזקוק לה. ב. ככה בא לה מוות, מעבר לדיר, אבחון כגבולי, לבקשת המשפחה, מעבר לאומנה
התנגדות המשפחה במקרה אחד ומקרה נוסף של מוות
הרווחה הרגישה מאויימת
הפסקה ע"י הרווחה וצוות התוכנית כאשר יש תחושה של מיצוי והעדר צורך
לא היו מעוניינים להכניס מדריכים הביתה, חוסר שיתוף פעולה של המשפחות עם מדריכים ועם העו"ס
במקרה אחד החניך סרב, במקרה שני המשפחה סירבה בתוקף
סידור חוץ ביתי- חירום
מעבר לעיר אחרת או לדיר מוגן
בשני כפרים הפסקה כללית על רקע פוליטי, ועוד 3 מקרים עקב יציאה לסידור חוץ ביתי במצב חרום, ומקרה אחד של ריבוי מכסות
היו הפסקות זמניות- הפסקות בעקבות התנהגות לא נאותה עם המדריכה, התוכנית חזרה לפעולה אחרי פגישה שבה הוצבו גבולות והוגדרו מחדש המטרות
תוכנית זו ייחודית, ישנו דמיון בנושא המדריך לחונכות וסומכות, אך התכנית מאוד מקיפה ומתכללת את כל הנושאים הסובבים את האדם בחייו ובעלת חשיבות רבה. אנו הכתובת לכל פנייה של המשפחה והם משתמשים בכך
מדובר במשפחה שהתקשו מאוד בקשר ובמידת האמון שלהם בגורמי הרווחה. לאורך כל התקופה היה קושי להביא אותם לשיתוף פעולה והסכמה, משפחה עם היסטוריית בעיות מול גורמי הרווחה. חשוב להבין כי בתחומים שונים הדחייה בהשמה מתקיימת בגלל שההורים או בן משפחה לא מסוגלים פיסית להתמודד עם הטיפול

סיבות להפסקת התכנית (סיבות הקשורות ל...)

תפיסת הרכזים את השינוי שחל (אם חל) בעמדות המשפחות כלפי שירותי הרווחה

תשובת הרכזים לשאלה: האם חל שינוי לדעתך באופן בו תופסות המשפחות את שרותי הרווחה והעובדים הסוציאליים, בעקבות התכנית? (האם אתה מרגיש שהמשפחות מקבלות אותם בצורה יותר פתוחה, ויותר מוכנים לקבל את הסיוע של שרותי הרווחה?). נסה לתת דוגמה ולכתוב על סמך מה אתה חש כך?

התייחסות חופשית של המשיבים
אני מאמינה שכן, מרגישה שהמשפחות מזמינות ומקבלות אותנו בביתם, לא מרגישים שדופקים אותם ומספרים באופן מאוד פתוח על הקשיים
לא ידוע לי
בודאי, למשפחה יש קשר אינטנסיבי יותר עם גורמים מטפלים, נוטים יותר לשתף פעולה ונוטים להציף יותר את הקשיים בידיעה שיש סיכוי טוב שיקבלו מענה מיטבי לקשיים ובקשות העולות, יש תחושה של הקלה ושיתוף
המשפחות מקבלות את התוכנית באהדה, ורצון חיובי ושירותי הרווחה נתפסים בעיניהם כגוף תורם ומסייע יותר מבעבר
התחושה היא שאנו משמשים כמתווכים בין המטופלים לרווחה. המטופלים מפרידים בינו לבין שירותי הרווחה (אנחנו אכן חברה חיצונית) לא נוכחתי בשינוי שחל באופן בו הן תופסות את שירותי הרווחה

<p>תלוי, יש משפחות שרואות את הרווחה כשותף ומסייע (עברנו תהליכי שיתוף פעולה מול תלונות של אלימות מצד המשפחה, שיתוף עמוק בחשיבה על הוצאה מהבית לדירור) ויש משפחות שחשות שחוקים והקשר מעייף אותן או מעוניינות רק ב"שמרטף".</p>
<p>בוודאות, התוכנית העצימה את השפעת הרווחה בשל כך שהמדריכה בנתה אמון עם כל המשפחות כן יש שיפור משמעותי. כי מצד אחד אנחנו נותנים שירות של משרד הרווחה ומצד שני אנחנו גוף נפרד, ואנחנו מעודדים אותם לפנות לעו"ס וכשהם מתלוננים אנחנו מאירים להם צדדים חיוביים ומסייעים להם בקשר עם הרווחה המשפחות חשות הבדל בזמינות העו"ס לצרכיהם. בעקבות הזמינות הרבה של התוכנית לרשות המשפחות, ומתוך הבנה שהתוכנית הזו ניתנת להם בחסות שירותי הרווחה <u>בחינם</u></p>
<p>כן חל שינוי, בעזרת המדריך קל יותר להיכנס למשפחות שמסרבות באופן כללי לשתף פעולה עם שירותי הרווחה בהחלט, קיימות מס' משפחות שמעולם לא היו בקשר עם הרווחה סירבו לקיום קשר מסוג זה. עם כניסת המדריכה והעובדה שהתכנית הייתה מאוד אישית למשתתפת וסייעה גם בנטל של המשפחה, ירדה רמת החרדה והסירוב והמשפחה החלה לשתף פעולה</p>
<p>לדעתי חל שינוי בתפיסה לטובה. המשפחות יותר מודעות לצרכים המיוחדים של יקיריהם, ונכונות להיכנס לתהליכים כמו טיפולי שיניים או שינוי סביבת המגורים (בתוך הבית) למענם</p>
<p>אני חושבת שההורים והמשפחות רואות בנו כתובת לעיתים חלופית בשל עומסים שהם חווים מהרווחה במספר יישובים נתקלתי בעוינות רבה של המשפחות כלפי עובדי הרווחה, העובדה שהצגנו את עצמנו כמי שפועלים בשליחות הרווחה ועושים פעילות משלימה והעמקה של הטיפול בקרב האנשים שהופנו אלינו דרך הרווחה והקפדנו לקיים דיונים משותפים בעקבות ובשיטתיות הבאנו את המשפחות ואת עובדי הרווחה לאירועים חגיגיים (טיולי משפחות, ארוחות בחגים של בני העדה, ימי אבל וכו') בסופו של יום לאחר 4 שנות עבודה חל מהפך של ממש ביחסי העבודה שבין המשפחות למערך הרווחה.</p>
<p>יש משפחות שהתוכנית נותנת להם כתובת לסיוע בהתמודדות עם החברים בתכנית לפי דעתי כן, וזה בהסתמך על התגובות של המשפחות וההתייחסות לעו"ס הרווחה. היום העו"ס המטפלת המליצה לשלב אותם בתכנית וזה העלה את רמת האמון כלפיה. בנוסף אני כרכזת והמדריכה תמיד מדגישים את הצד החיובי של לשכת הרווחה ועוזרים להם לקבל את כל זכויותיהם דרך השלמת כל המסמכים הנדרשים.</p>
<p>כן כי תמיד אנו אומרים ומצהירים שאנחנו שותפים בשיפור חייהם של מש"ה. התערבות ומעקב יותר מצד העובדות של הלשכה. דיווח בזמן ובמקום הנכון (וועדות ישיבות ודיונים)</p>
<p>רוב המשפחות כן הרגישו יותר קרבה ואמון. לדוגמא: אמא של אחת המשתתפות אמרה "אני רואה בכם שותפים, אתם עוזרים לי להתקדם עם הבת שלי". חשוב לי לציין שיש משפחות בעיתיות שעדיין מרגישים איום ממנה, בגלל הבעייתיות התכנית נכנסת אליהם.</p>
<p>לדעתי חל שינוי בתפיסת המשפחות את העו"ס והתכנית הראתה למשפחות צדדים נוספים הקיימים בשירותי הרווחה, תשומת לב אישית לכל המשפחה, מוכנים יותר לשמוע, לקבל הצעות: בנושא תעסוקה מסגרת ושינויים</p>
<p>המשפחות ברובן מעריכות כיוון יום מבעבר את שירותי הרווחה לאחר שהם נוכחו לדעת כי קיימת יותר הסתכלות והשקעה בהם ובצרכי ילדיהם לעומת העבר. עם זאת קיימות משפחות שמתקשות לתת אמון שאכן יקבלו יותר סיוע מבעבר והתהליך איתם ארוך ואיטי יותר.</p>

הרכזים ברובם מציינים כי חל שיפור לטובה בתפיסת המשפחות את שירותי הרווחה, ומדגישים בעיקר את השפעת התוכנית בהיותה פרטנית, הקדשת תשומת לב אישית לכל מקבל שירות, זמינות רבה יותר של המדריכה וצוות התוכנית כמו גם העו"ס ברווחה. כמו כן, הם מציינים את חשיבות האמון הנבנה בין המדריכה למשפחה, אך גם את בניית האמון מול העו"ס ברווחה על כך שהמליצה עליהם להשתלב בתוכנית. זאת ועוד, מסופר על משפחות שהיו בהתנגדות מוחלטת לשיתוף פעולה עם הרווחה אשר חל שיפור ביחסם אל שירותי הרווחה. יחד עם זאת, ישנם רכזים אשר סיפרו שלא תמיד כך המצב, זאת בייחוד בחברות חיצוניות המפעילות את התוכנית אשר מהווים מתווכים בין המשפחות לרווחה ולעיתים אף מהווים כתובת חלופית.

ייחודיות התכנית בעיני רכזי סביבה תומכת

תשובת הרכזים לשאלה: האם קיים לדעתך "בידול" של תכנית זו לתכניות דומות (כגון חונכות, סומכות, תעסוקה נתמכת, ועוד)? במידה וכן – אנא פרט ותן דוגמאות.

התייחסויות חופשיות:
באופן חד משמעי ניתן מענה מקיף שאף שירות אחר לא מספק את כל המענים הללו.
כן- שונה, מדגישה יותר את הצרכים של "הלקוח" ורוכזת מול הצרכים של הלקוח שבאה להעצים את הלקוח ולא לעשות במקומו, כוונתה באה לתת מענה לשעות ביום שהיו ריקות וגרמו למרמור בתוך משפחתו של הלקוח
כן, ברמת האינטנסיביות והקשר האישי והרציף המעקב והליווי.
המדריכה מתייחסת באופן שונה למשתתפי התוכנית כזה שתואם לתפקוד לרמת המוגבלות היום יומית שלהם הסביבה תומכת היא מאוד מקיפה ומסתכלת על התחומים האלה. בראש ובראשונה עוסקת ביצירת קשר של אמון, בסביבה הסוציאלית ובצרכים של האדם. התוכנית נתפרת עבור כל מטופל בהתאם לצרכיו ומשתנה ממטופל למטופל. עבור מטופל אחד תעסוקה נמצאת במרכז ואילו עבור אחר מציאת פעילות פנאי וחברה נמצא במרכז.
יש הבדל כיוון שהמטרות מאוד מגוונות ויש התאמה של התכנית באופן מאוד שונה לכל אדם ולכל משפחה
כן, הקשר עם המדריכה הוא לצורך קידום אישי וזאת הייחודיות
כן התוכנית נותנת מענה מקצועי סוציאלי יותר אישי ע"י הסתכלות כללית על המשפחה והסביבה. המטופל במוקד
א. ההגעה לבתים הפרטיים של המשתתפים וקשר עם האפוטרופוסים. ב. העדר השתתפות עצמית בתוכנית. ג. מפגש עם קבוצת השווים על בסיס אינטימי. ד. התעסקות בתחומי חיים כגון: בריאות, הגיינה איכות חיים
בוודאי, מדובר בתכנית מופלאה שמקיפה המון תחומי חיים פנאי תעסוקה ומיומנות אישית
אני חושבת שהתכנית, כיוון שאינה ממוקדת רק לתחום אחד כמו תעסוקה, אלא ליצירת מעטפת קידום למשתתפים היא ייחודית יותר ונותנת מענה רחב יותר שניכר גם בשטח. בעבר, גם במקרים שהצלחנו להוציא אנשים לתעסוקה או למועדון חברתי זה היה התחום היחיד שנפתר. כשהאנשים המשיכו לסבול ממגוון בעיות רחב שניוון אותם. ההתייחסות האישית לחייהם על מגוון התחומים מאפשר רחבה יותר ועל כן גם עזרה רבה יותר
א. בהיבט החברתי- שילוב בפעילויות פנאי וגיבוש חברי התוכנית לקבוצה חברתית אחת. ב. התוכנית עובדת הן במישור הפרטני אך גם הוליסטי ונוגעת בכל תחומי חייו של מקבל השירות להבדיל מחונכות, סומכות או תעסוקה מוגנת שעובדות בדר"כ עם מישור אחד כל פעם.
השוני הוא בכך שהעוס המנהל את התוכנית הינו מנהל תיק שמתכלל את כל הגומרים המעורבים בחייו של החבר לפי דעתי יש בידול מכיוון שהתוכנית עוסקת בתחומים מגוונים בחייו של המטופל בנוסף, עניין הזמינות והאינטנסיביות של הרכזת והמדריכה עבור המטופל

נקודות הייחוד העיקריות של התוכנית העולות מדבריהם של הרכזים הינן היחס האישי הניתן לכל משתתף ובניית מטרות הקידום באופן פרטני התואם את צרכיו האישיים. אמירה זו עולה גם בקנה אחד עם התייחסותם לכך שהתוכנית מקדמת את המשתתפים בתחומים שונים בהתאם לצרכיהם, וזאת בזכות היותה של התוכנית מעטפת קידום בכלל הנושאים הנוגעים לאדם עם מש"ה, ולא תוכנית המתמקדת בפן אחד בלבד של חייהם.

חלק ג' – הערכת התכנית בעיני מדריכי תכנית סביבה תומכת

משתני רקע: (סך הכול השתתפו 25 מדריכים)

טבלה מס' 9: התפלגות משתני הרקע של מדריכי תכנית סביבה תומכת

שכיחות ב-%	שכיחות	אפשרויות תשובה	
12%	3	גבר	מגדר
88%	22	אישה	
80%	20	יהודי	חברה יהודית/ערבית
20%	5	ערבי	
56%	14	מסורתי	מגזר
32%	8	חילוני	
12%	3	חרדי	
24%	6	תיכונית	השכלה
24%	6	תואר ראשון	
12%	3	תואר שני	
24%	6	תעודה מקצועית	
16%	4	אחר	
12%	3	20-30	גיל ⁶
36%	9	30-40	
20%	5	40-50	
8%	2	50-60	
16%	4	מעל 60	
8%	2	לא השיבו	
24%	6	עד שנתיים	ותק בעבודה עם מש"ה ⁷ (בשנים)
20%	5	2-5	
40%	10	5-10	
8%	2	מעל 10	
8%	2	לא השיבו	
20%	5	עד שנתיים	ותק כמדריך ⁸
44%	11	2-5	
32%	8	5-7	
4%	1	לא השיבו	
24%	6	עד 25% משרה	אחוזי משרה
16%	4	50%-25%	
40%	10	50% משרה	
20%	5	75% משרה	

M = ממוצע, SD = סטיית תקן

SD=12.68 M=42.08⁶
SD=3.83 M=5.04⁷
SD=1.82 M=3.39⁸

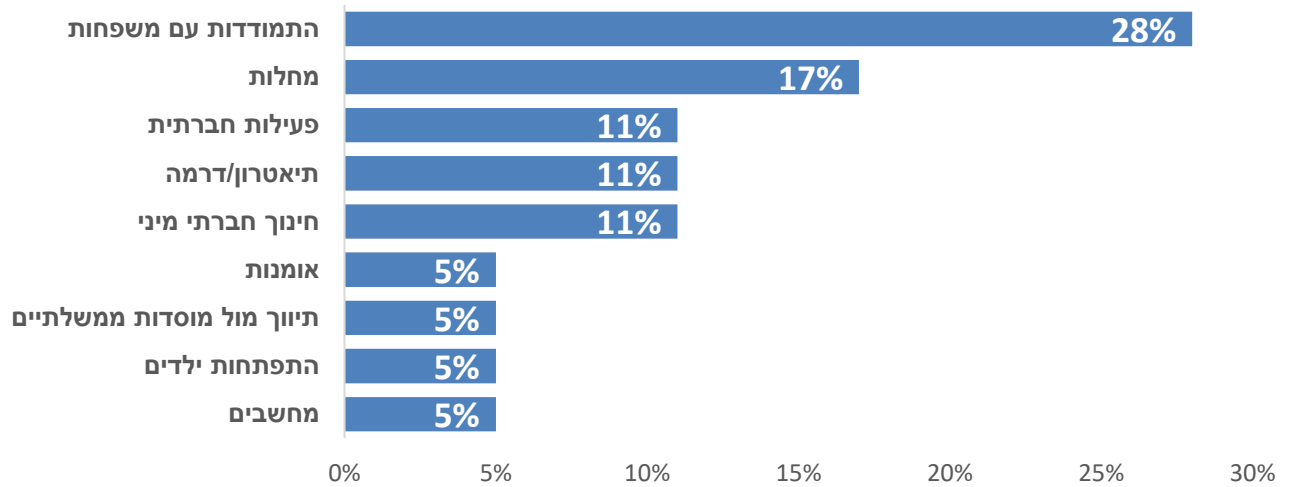
טבלה מס' 10: המשך - התפלגות משתני רקע (מדריכים)

שכיחות ב-%	שכיחות	אפשרויות תשובה	
72%	18	לא	קרבה אישית לאדם עם מש"ה
28%	7	כן	
14%	1	אחות	סוג הקרבה (בהתייחס למשיבים בחייב על השאלה הקודמת)
29%	2	אחיין	
14%	1	דודה	
29%	2	מעגלי קרבה נוספים	
14%	1	לא השיבו	
20%	5	1-4	מס' מקבלי השירות שתחת אחריות המדריך
36%	9	5-7	
28%	7	8-11	
16%	4	מעל 12	

התפתחות מקצועית:

שכיחות ב-%	שכיחות	תשובות אפשריות	
36%	9	לא	האם השתתפת בקורס מדריכי סביבה תומכת?
64%	16	כן	
60%	15	כן, חסר לי ידע	האם חסר לך ידע מקצועי כלשהו שהיית שמח להשתלם בו?
36%	9	לא, לא חסר לי ידע	
4%	1	לא השיבו	

אם כן, איזה ידע נוסף הייתה רוצה לקבל? (קייבצנו את הנושאים שעלו מתוך התשובות הפתוחות שניתנו)

הערכת תכנית סביבה תומכת (בעיני המדריכים):

תשובת המדריכים לשאלה: **אנא נסה לחשוב ולספר על הצלחות שחווית במסגרת תפקידך כמדריך סביבה תומכת.**

התייחסויות חופשיות לשאלה
חברה בתכנית שגרה לבדה בבית קיבלה ליווי והדרכה בקניית אוכל לבית (למשל בדיקת תאריך פג תוקף) א. טיפול שיניים וקשר חזק עם המשפחה ב. טיפול בבית משפט, ביטוח לאומי- קיבל תוספת תשלום על שיקום וטיפול שיניים. ג. דירה מעמידר בקומה נמוכה יותר. ד. יותר עצמאות ופחות שיחות עם אמא.
הצלחתי להכנס לבית אחד החניכית ולהוציא אותה למועדונית. התחלנו לעשות כל מיני פעילויות ביחד. אחרי שהאמא סרבה שהבת תשתתף איתנו. שכנעתי גם חניך שיצטרף אלינו למועדון אחרי שנה, והוא מגיע עם המון רצון
אתגרים- הורדת עודף משקל ושינוי בהרגלי האכילה במשפחה. היגינה אישית והחלפת בגדים- קושי גדול לשנות הרגלים אצל משפחות ולגייס את המטפלים הראשוניים לשיתוף פעולה
גבריל היה מקבל הבטחת הכנסה עזרנו לו למצות את הזכויות שלו, ולקבל נכות 100% לצמיתות, הוא גם קיבל החזר על תקופה קודמת. גומאלה, כשנכנסו אליהם היתה נמצאת במעש, אחר כך עזבה את המעש, החזרנו אותה שוב למעש והיום היא נמצאת במסגרת.
הצלחות שלי שיצרתי קשר טוב עם ההורים אחרי כמה ימים וקשר טוב עם המשתקמים וגם הצלחנו אני והעוסיית להוציא חלק מהאנשים מהבית. הצלחה מבחינת תזונה- חלק מהם ירד במשקל.
סידור חוץ ביתי עם חניכים מאתגרים, שהם נכנסו, פרחו במסגרות. סידור במסגרות עבודה- מעש ושוק חופשי ובפעילות פנאי
קשרים טובים עם המשפחות. קידום ושינוי בחיי הבוגרים

<p>אחת החניכות שבחופשת הקיץ נפצעה ברגלה ולאחר החלמתה לא הייתה מעוניינת ללכת למקום עבודתה במע"ש במשך חודש שלם, נעשתה עבודה עם החניכה ע"מ להחזיר אותה למצבה הקודם ללא פחד שטיפול שוב! לבסוף זה קרה והיא חזרה בתחילת השנה למסגרת שבה עבדה.</p>
<p>עבודה עם חניכה שהייתה מאוד בודדה ולא מתחברת לאנשים ולאחר תקופת עבודה היא יוצאת מהבית התחילה לדבר, לפגוש אנשים, לצאת לקניות וכו'. זה היה מאוד משמעותי.</p>
<p>טווח ארוך- יש לכל מטופל תוכנית שלמה. טווח קצר- הצלחה במשימות יומיומיות.</p>
<p>א. היה חניך שהיה מסתגר ועכשיו הוא יוצא לבד עד כדי כך, שיוצא לנסיעות רחוקות. ב. היה לי חניך עם היגיינה מזעזעת שזה בעיקר רגליים מסריחות. הלכתי לכל מיני מקומות לחפש מה יוכל לעזור לו, ומצאתי פתרון. כל המשפחה שלו מאוד מרוצים ואומרים שרואים שינוי בבית מכל הבחינות.</p>
<p>אחת ההצלחות הגדולות והכי השפיעו עליי כמדריכה בתכנית היא שולב של אחת מהבחורות למסגרת תעסוקה- מע"ש. אחרי תהליך עבודה מולה ומול המשפחה, תהליך די ארוך. הצלחה זו מאוד תמכה וסיפקה אותי</p>
<p>בניית קשר בין המשפחות בפרוייקט (פעילויות שיא ואירועים). בניית תכנית אישית לכל חניך. קשירת קשר של אמון במשפחות. יציאת חניכים למסגרת תעסוקה יומית. שילוב בפעילויות פנאי ושיתוף בקהילה. טיפולי שיניים והיגיינת פה. מיצוי זכויות (משרד הבריאות, ביטוח לאומי וכו'). הנגשת שירותים: זחליל, כסא גלגלים.</p>
<p>ליצור קשר עם משפחות שבגלל השפה היה להם קשה להבין מה הזכויות ומה היכולות שלהם. לתת חיזוק להתקדם בחיים לתת את האפשרויות לילדים עם פיגור להיות יותר עצמאיים ובטוחים בעצמם(פחות לחוצים פחות מפחדים)</p>
<p>העבודה שלי עם אוכלוסייה מדהימה ומיוחדת, לראות על פניהם חיוך ואושר במפגש השהבוי שלי איתם, זו הצלחה בפני עצמה</p>
<p>כל חניך שמעלה חיוך על פניו נחמש בעייני להצלחה. באופן ספציפי יש לי חניך שלא רצה לעשות כלום וכל הצעה שהצעתי לו נראת לו ילדותית. התעקשתי ללמד אותו לצייר, העניין תפס והוא לא מפסיק לצייר ולהתגאות בציוריו.</p>
<p>התמודדות בחיי היום יום שלהם, חיזוק שייכות לסביבה, הגברת בטחון עצמי ויצירת קשרים חברתיים</p>
<p>במשך זמן בתוך התהליך עבדנו על יציאה לאירועים של הבחורה, בשלב הנוכחי- הצלחנו להוציא אותה ולתת לה סיפוק בחווית יציאה לחתונה תוך טיפוח אישי והתאמת לבוש</p>
<p>שילוב מורכב של חניך בסביבה תומכת שילוב לאחר כחצי שנה</p>
<p>היו לי מספר הצלחות שחוויתי במסגרת תפקידי אך שתי הצלחות במיוחד: 1. אחד נכנס לפרוייקט כשהיה מנוצל ע"י משפחה 24 שעות מסביב לשעון, ההצלחה נכנס למסגרת עבודה למועדון פנאי השתלב במעגל חברתי שהיה מאוד קשה לשלב אותו. מקרה שני גם היה מנוצל ע"י משפחתו עד להוצאתו למסגרת חוץ ביתית</p>
<p>1. משתתף שקל כ-130, באמצעות הדרכה של אכילה נכונה, ספורט וחשוב שיתוף פעולה של ההורים ירד 17 ק"ג 2. משתתפת שנהגה להתלבש בצורה לא אסתטית-גברית באמצעות יציאה לקניות ביחד למדה להתלבש נשית ואסתטית וכתוצאה מכך הגביר את בטחונה העצמי. 3. מקרה נוסף בו עזרנו למשפחה לשלבה בהוסטל למרות הקושי בפרידה, 4. במעברים בצמתי כבישים היו כרוכים בצרחות וחוסר רצון להליכה וכיום אינה צורחת ומכירה מרחבי חדשים</p>
<p>ההצלחה שלי שחוויתי מחניך- כשגרמתי לחניכה לצאת מהבית מעשה שלא הסכימה לעשות בעבר ולהישפך. הצלחה נוסת היא יצירת קשר עם חניך שלא מדבר אלא רק מחייך, יצירת הקשר נעשתה ע"י משחק שאתגר אותו וסקרן אותו.</p>
<p>מטופלת איתה יצרתי קשר אמון חם וקרוב, היתה יוצאת מהבית רק עם אמא ואבא, במסגרת סביבה תומכת יצאה איתי לקניון לבית קפה והרגישה כמו כולם. נפתחה בפני, בטחה בי ונחשפה בפני.</p>

הצלחות שתוארו באופן תדיר נוגעות למגוון התחומים בהן נוגעת התוכנית, ביניהן יצירת קשר טוב עם המשפחות, הכנסת המשתתפים למסגרות פנאי ומסגרות תעסוקה מתאימות, עזרה למימוש ומיצוי זכויות, עזרה ביצירת קשרים חברתיים, שיפור הטיפול הרפואי כאשר נדרש וכן שיפור בשמירה על היגיינה אישית וירידה במשקל.

תשובת המדריכים לשאלה: אנא נסה לחשוב ולספר על אתגרים וקשיים שהיו לך במסגרת תפקידך זה.

התייחסויות חופשיות לשאלה
חברה קשישה שמסרבת ללכת לבדיקות תקופתיות
קשר קשה עם משפחה ועם הרווחה
קשיים רציניים אין. אבל איך לשכנע הורים לתמוך בנו ולאפשר לילדים שלהם לצאת מהבית אחרי כמה שנים שהם לא יצאו ולא נחשפו לקהילה
דלת פתוחה
האתגר הקשה בעיני הוא עם מטופל סיעודי, שנמצא כל היום בבית. אמא שלו לא רוצה להוציא אותו, אין לה אומנות, עד היום קשה לשכנע אותה אבל זה לא אומר שעזבנו אותה, אנחנו עובדים איך לשכנע את אימו להוציא אותו מהבית
בהתחלה היה קשה להיכנס לבתים של אנשים שאני לא מכירה, ולגבי המשתקמים היה קשה לשכנע אותם לצאת מהבית
קשיים של המשפחה להאמין ולסמוך על צוות סביבה תומכת, לתת תיעוד רפואי ולהוציא סידור חוץ ביתי שהמצב בבית לא טוב
בעיות שכר
הוצאה למסגרת תעסוקה, קושי תרבותי להוצאה מהבית בגלל המגבלה. גם בכניסה לבית נתקלה בקשיים.
1. קבלת המטופל איז זר שנכנס לבית שלו. 2. קבלת המשפחה את המדריך
היה חניך אלים, וכשיצאתי איתו - היה רץ לכביש.
עבודה עם משפחות בעייתיות בעלי אופי אגרסיבי ונוקשה המתנגדים לכל שינוי. בנוסף - יצירת קשר עם בחורות שעם מש"ה, אשר היו סגורות ולא נותנות אמון באף אחד.

<p>קושי: קשיי שפה והבנת התרבות-עולים דשים (רומנית רוסית ואמהרית). אתגר: השקעה גדולה ביצירת הקשר והאמון (הראשוני). קושי: הבנת הביוקרטיה (ביטוח לאומי, יחידה להמשך טיפול ומעקב). אתגר: עירוב משאבים נוספים בקהילה.</p>
<p>חוסר אמון ממשפחות, בטחון של ההורים (אפוטרופוסים) - "הם מסתדרים לבד טוב מאוד ולא זקוקים לעזרה". סדר חיים של המשפחה מאורגן ולכן אדם זר לוקח זמן להוכיח את חשיבות התכנית.</p>
<p>חניך אחד בתכנית שמסרב עד עכשיו לקבל שרות ולא מוכן שנגיע אליו. זהו קושי אמיתי מבחינתי</p>
<p>לפעמים נשמעות ביקורות מצד ההורים שמצפים ממני ללמד את החניך חומרים ונושאים שהם לא מסוגלים ללמוד, או שאין לי את הכלים ללמד.</p>
<p>קושי תקשורת בין אישי עם אלא שיש להם קושי ביטוי מילולי כגון: מדברים בתוך עצמם וקשה למשוך תשומת לבם להדרכה</p>
<p>תהליך חיבורה לתכנית סביבה תומכת, ויציאה לפעילות חברתית תוך התחברות לקבוצה של בנות גילה, היה מאוד מורכב ומתסכל ואף היו פעמים של רגרסיה</p>
<p>קושי רב להתמודד מול המשפחות שלא משתפות פעולה ומידי פעם אף מטרפדות את התהליך</p>
<p>1. התייחסות המשפחה למשתתף כאל ילד ילדה, 2. הגעה עם תוכנית עבודה מסוימת למשתתף- אך בגלל מצב רוח וכדומה משנה את התוכנית למשהו ספונטני שלפעמים יוצא מוצלח יותר מהתוכנית. קושי משמחתי לאפשר למשתתף להיות פנוי לעצמו- שחרור מחיבוק דב משפחתי. משפחה דחתה מפגשים בביתם אך מפגשים מחוץ לביתם נענו בחיוב, בעקבות זאת כשמתאפשר יוזמים מפגש חוץ ביתי למשתתף בספרייה או בית קפה (תלוי במזג אוויר)</p>

הקשיים העיקריים העולים מדברי המדריכים נוגעים ליצירת קשר ראשוני חזק עם המשפחות ויצירת שיתוף פעולה עימם, בעיקר בהוצאת המשתתפים לסידור חוץ ביתי כאשר יש בכך צורך, ובמקרים מסוימים אף חוסר שיתוף פעולה של המשתתפים עצמם עם המדריכים. כמו כן, עולים קשיי תקשורת, הן בהיבט שפתי-תרבותי עם המשפחות והן בתקשורת עם משתתפים שמתקשים בתקשורת מילולית.

תשובת המדריכים לשאלה: אנה נסה להשלים את המשפט הבא באמצעות מטאפורה או דימוי:

"מערכת היחסים ביני ובין משתתפי התכנית (מקבלי השירות) היא כמו...."

<p>השלמת המשפט ע"י המדריכים:</p>
<p>גשר ביני ובין העולם של בנקים רווחה קופת חולים. אנשים שונים מטופלים. הורים. משפטים. גם בגלל פיגור וגם בגלל שפה. משפחה שעושה המון חוויות יחד עם המון שיתוף פעולה</p>
<p>העצמה ברמה האישית, העלאת בטחון עצמי לשיפור תפקוד יום ימי, שיפור בריאות ומעקב, הפגת הבדידות, למידה,, סגור עצמי, תמיכה למשפחות, שיפור נראות החברים, זמינות גבוהה, ומתן שירות מהיר ומיידי בשעות לא שגרתיות (לילה, חגים, שבת)</p>
<p>אני חושבת שיש הרבה שותפות כמו משפחה. יש יחס טוב בנינו, הם מעריכים אותי ויש קשר טוב. המשתתפים מחכים לביקור שלי.</p>
<p>מערכת יחסים קרובה, כמו משפחה</p>
<p>קשר טוב שנבנה בין משקם למשוקם</p>

לב שפתוח בפניהם
משפחה
חברים שנותנים להם יחס וביטחון והכלה
בסה"כ יחסים מאוד טובים עם כולם
אם ובת
כמו "עץ למים" - עץ זקוק למים על מנת שיוכל לגדול, לצחור ולהפיק פירות. הקשר שלי עם המשתתפות מזין אותן בהעצמה, עידוד, תמיכה וביטוי עצמי יותר טוב, וגם עצמאות.
מורה- מחנכת ותלמיד. יועצת בבית הספר וילד פונה. מדריך בחוג וחניך, בזמן האחרון- קרובי משפחה
פלטה של צבעים, מגוון של צבעים, חלקם מתערבבים ומקבלים גוון וצורה לא צפויים, אבל צבעוני, מעניין ועם שמחת חיים
מערכת היחסים שלי איתם היא כמו פרח
הגנן והגן- כשאני זו שמסכלת, מכסחת ומנקשת ונותנת לעצים אפשרות להוציא מהפה אל הפועל
מאזניים
כמו במסעדה שכל אחד עם תפריט לפי טעם ודיאטה צמחוני טבעוני ועוד
מאמן אישי הנותן למשתתף את החיזוקים והתמיכה בהתאם לצרכיו כל משתתף ומשתתף כל משתתף עפ"י צרכיו

שתי הקבלות עיקריות אשר עולות מתשובות המדריכים אודות היחס בינם ולבין המשתתפים הינם יחסי משפחה או חברות קרובה, ויחסי טיפול וטיפול קרובים, כגון אם ובת, וכן קשר המותאם בדיוק לצרכיו של כל משתתף, כמו תפריט מגוון במסעדה או מאמן אישי המחזק ותומך בכל אחד לפי הצורך. כמו כן, עלו מספר דימויים יפים לתיאור אופי הקשר הטיפולי:

"כמו "עץ למים"- עץ זקוק למים על מנת שיוכל לגדול, לצחור ולהפיק פירות. הקשר שלי עם המשתתפות מזין אותן בהעצמה, עידוד, תמיכה וביטוי עצמי יותר טוב, וגם עצמאות."

"הגנן והגן- כשאני זו שמסכלת, מכסחת ומנקשת ונותנת לעצים אפשרות להוציא מהפה אל הפועל"

כמו כן, מטאפורה יפה וייחודית שעלתה:

"פלטה של צבעים, מגוון של צבעים, חלקם מתערבבים ומקבלים גוון וצורה לא צפויים, אבל צבעוני, מעניין ועם שמחת חיים"

תשובת המדריכים לשאלה: באופן כללי, מהי תרומתה של תכנית סביבה תומכת בעיניך?

התייחסות חופשית של המשיבים
מדריכים זמניים בזמן דרוש מדריך דובר רוסית
נותנת המון בטחון לחניכים ונותנת להם חוויות עם הקהילה

אנחנו עוזרים למשתתפים בהרבה תחומים, להוציא להם זהות שלהם. הם מרגישים שיש תמיכה ויש תשומת לב אז התוכנית חשובה מאוד לאנשים עם מגבלות. היא עזרה להם בהרבה דברים
להקל על ההורים ולעזור לשפר מיומנויות של המשתתפים ולחזק אותם
עוזרת, תומכת, מלווה ומובילה דרכי טיפול לצד המשפחה/אפטרופוסים
סביבה תומכת לבוגרים ולמשפחה
תמיכה בחניכים בשיחות נחמדות ופיחות. בראייה של עולם קצת אחר ולפעמים גם לימודי גורם להיפתח להשתלב בתעסוקה. להאמין שהם מסוגלים לעשות משהו, לבטא מה שהם רוצים לומר, להיות יותר עצמאיים, ופחות "בובה". עומדים על דעתם.
תרומתה של התכנית שהיא בודקת ומגלה את הבעיה בזמן
בעיני תרומתה של תכנית סביבה תומכת היא שיפור וחיזוק מעמדה הבחורה שעם מש"ה בתוך המשפחה. כניסת התכנית העלתה את הבחורה ואת הצרכים שלה לשיח המשפחתי היומי.
שיפור באיכות חיי הפרט והמשפחה בתוך הבית. שילוב בקבילה- הכרת הקהילה. השארה בבית וטיפול אישי לכל חניך. שיפור חיי החברה והפנאי של הפרט והמשפחה.
חיזוק הדימוי העצמי של המשתתף, לתת לו להכיר את עצמו יותר, להכיר את העולם שבסביבתו, לתת אפשרות לחיות בחיים יותר מלאים, להיות פחות תלוי לדעה של ההורה.
התכנית מאפשרת לכל חניך לקבל תשומת לב, הרבה אהבה והעצמה אישית. שמחה וכלים להתגבר על חלק מהקשיים המשפחות מרגישות חשובות ומעורבות ע"י המערכות
אפשרות מיצוי זכויות של האדם עם לקויות התפתחותיות- לחוות חוויות חברתיות ואנושיות כדי להעניק לו אושר ושמחה לחיים
להשתלב בקהילה התרומה לאדם למשפחתו ולסביבתו, יחס אישי פר אדם, חוסר תולת וביטחון
בניית אימון בראש ובראשונה. 1. להכיר באופן פרטני ואישי- לצורך סיפוק צרכיו המודעים והלא מודעים. 2. שיח עם המשתתף חיזוק ידע קיים (קריאה וכתובה). 3. הגיינה. 4. בריאות וספורט כולל אכילה נכונה. 5. קידום וחיזוק עצמאות ביטחון עצמי וסיגור עצמי. 6. לבוש אסטטי. 7. שימוש בקבילה: רופא, פסיכולוג, דיאטנית. 8. במקרים מסוימים לימוד כיצד להתקלח באופן עצמאי. 9. שמירה על ניקיון הראש ומניעת הדבקות. 10. יציאה להליכה והכרת מרחבים חדשים

בעיני המדריכים, תרומתה העיקרית של התוכנית הינה בניית אמון בין המדריך למשתתף, מתן תמיכה שאינה אפשרית אחרת ובכך לשפר את הביטחון והאמונה העצמית של המשתתפים, ושיפור חיי הפרט בתוך משפחתו ובקהילה. בתוך כך, הם מתייחסים לתוכנית כמספקת תמיכה הן למשתתף והן למשפחתו.

תשובת המדריכים לשאלה: אם הייתה ניתנת לך אפשרות לשנות/לשפר את התכנית – מה היית משנה?

התייחסות חופשית של המשיבים
יותר טיולים מסיבות חוויות ביחד ימי הולדת חגים שיעורי מוזיקה וספורט
הייתי נותנת להם כמה זמן שאפשר אחרי התעסוקה ומשלבת אותם בקהילה
התכנית מוצלחת ואין מה לשנות, אפילו שיש הרבה מטופלים, אבל אני רואה כמה שהעבודה טובה ומצלחה
מוסיפה אירועים חברתיים, פרויקטים מיוחדים וממוקדים- תוספת תקציב

להוציא יותר למועדוניות. ושם לתת להם כיתה נפרדת ברמה שלהם

הדרכת הורים

הייתי משנה את המפגשים לאחת לשבועיים שיהיה מרכז למפגש של הפונים

לדעתי תמיד יש מקום לשיפור, חידוש, ושינוי. כל שינוי עשוי להוסיף ולתרום לתכנית והמשתתפים בה. הגבלת זמן נתינת השירות לאדם עשויה למקד אותנו בתכנית העבודה האישית שלו ולקבוע מועד להשגת המטרות ואחריה להפסיק את השירות עבור אותו אדם והעברתו לאדם אחר עם מש"ה אשר זקוק לליווי אינטנסיבי כמו שהתכנית יודעת לתת.

הכנסת התוכנית מגיל 18 ומעלה, בעיקר אצל משפחות שהפוטנציאל שלהם להשתלב בתכנית הוא גדול. תגבור תקציב (הקמת מועדון חברתי לחברה שמתקשים להשתלב במסגרות קיימות בקהילה).

השתלמות למדריכים לפני הכניסה לתכנית. התחייבות של ההורים לתת לילדיהם להשתתף בתכנית חודשיים ראשונים לפחות

הייתי מכניס קורס בקריאה וכתובה והייתי מגדיל את התקציב לאפשר רכישת ציוד ולמתן אופציות להעשרה וחוויה לכל חניך.

להגדיל את שעות ההדרכה של כל משתתף ואת מס' המפגשים

הייתי מגדילה את התכנית למספר גדול יותר של נזקקים

היקף שעות הפעילות

הייתי מבטלת ביקורי בית כי המטרה זה בתוך הקהילה קשה לעבוד עם המקבל שירות כשבני המשפחה נוכחית. אני רואה בזה להיכנס לצינעת הפרט. ואם מקבל השירות צריך אותי כדי לצחצח שיניים או לשרוך שרוכים או לבדוק כינים אז הרמה נמוכה וזו לא השתלבות בקהילה כמטרת התוכנית

מפגשים ראשוניים עם המשתתף בסביבת משפחתו ובמקום העבודה. להכרת המרקם הסביבתי הן בקהילה והן במשפחתו. מפגשים פרטניים ברווחה-הקהילתית ע"מ שיבין המשתתף שיש לו זכויות ומחויבות לצאת לסביבה המקצועית והקהילתית, השכות שלו מצדנו לתמוך בו להיות נגיש לקהילה בעירו, כמו מספרה, רופא, בית קפה, תחביבים, סופר ועוד. מתד שני מחויבותו להגיע אל הקהילה.

המדריכים שמו דגש עיקרי על הוספת אירועים חברתיים למשתתפים כגון טיולים ומסיבות, הקמת מועדוניות מותאמת. כמו כן, ישנה התייחסות להרחבת התוכנית מבחינת היקף השעות הניתן לכל משתתף וכן הרחבת קהל היעד וכמות המשתתפים כך שהיא תגיע ליותר אנשים אשר יכולים להפיק ממנה תועלת. כמו כן, עולה צורך של המדריכים לבטל את ביקורי הבית ולשים דגש על מפגשים בקהילה. כמו כן, עלו הצעות להעברת השתלמות למדריכים לפני כניסתם לתוכנית, וכן סיפוק הדרכת הורים ודרישה לשיתוף פעולה של ההורים טרם הכניסה לתוכנית.

דיווח המדריכים בנוגע לאיכות הקשר שלהם עם חניכיהם

כל חניך מילא שאלון זה עבור כל אחד מחניכיו, כך שסך החניכים המדווחים פה הוא: 194 חניכים.

ממוצע	1= כלל לא מסכים					
	5= מסכים במידה רבה מאוד	4= מסכים במידה רבה	3= מסכים בינונית	2= מסכים מועטה	1= כלל לא מסכים	
4.29	108 55%	48 25%	27 14%	9 5%	2 1%	אני מגלה דאגה כלפי המשתתף

4.29	105	53	22	9	3	אני מרגיש שהמשתתף סומך עליי
	54%	27%	11%	5%	2%	
4.28	100	60	24	8	2	אני חש כי קיימת קרבה ביני לבין משתתף התכנית
	51%	31%	12%	4%	1%	
3.94	86	54	22	21	11	משתתף התכנית משתף אותי בחוויות אישיות שלו
	44%	28%	11%	11%	6%	
3.59	1	49	44	26	12	אני מרגיש שהמשתתף תופס אותי כחבר לכל דבר
	1%	30%	23%	13%	6%	
2.98	27	54	40	35	38	אני מדבר עם המשתתף גם מעבר למפגשים
	14%	28%	21%	18%	19%	
2.90	44	61	44	31	14	אני חש כי המשתתף תלוי בי
	23%	31%	23%	16%	7%	

טבלה מס' 11: דירוגי המדריכים את מידת הסכמתם עם ההיגדים הנוגעים לאיכות הקשר עם חניכיהם

חלק ד' – דיווח המדריכים בנוגע למאפייני החניכים שלהם

משתני רקע של מקבלי השירות:

(סך הכול דיווחו 25 המדריכים על 194 מקבלי שירות שתחת הדרכתם)

טבלה מס' 12: התפלגות משתני הרקע של מקבלי השירות (לפי דיווח המדריכים)

אפשרויות תשובה	שכיחות	שכיחות ב-%
מגדר	גבר	77
	אישה	107
	לא השיבו	11
חברה יהודית/ערבית	יהודי	135
	ערבי	50
	אחר	5
גיל מקבלי השירות⁹	20-30	27
	30-40	43
	40-50	44
	50-60	36
	60-70	16
	לא השיבו	29
רמת המוגבלות	קלה	62
	בינונית	92
	קשה	26
	עמוקה	5
	לא השיבו	10

שילוב בתעסוקה

האם מקבל השירות משולב כיום בתעסוקה?

שכיחות	שכיחות ב-%
לא משולב בתעסוקה	22
משולב בתעסוקה	134
לא השיבו	38
אם משולב – מתי התבצע השילוב?	
לפני הכניסה לתכנית	96
במהלך ההשתתפות בתכנית	38

M = ממוצע, SD = סטיית תקן

⁹ M=41.58 SD=13.1

¹⁰ אחוז מתוך המשולבים בתעסוקה

¹¹ אחוז מתוך המשולבים בתעסוקה

משך הזמן שמקבל השירות משולב בתעסוקה:

שכיחות ב-%	שכיחות	
16%	27	1-3 שנים
18%	32	3-6 שנים
13%	9	6-10 שנים
6%	25	10-20 שנים
9%	15	20-30 שנים
38%	87	לא השיבו

שילוב בפעילויות פנאי

האם מקבל השירות משולב כיום בפעילויות פנאי?

שכיחות ב-%	שכיחות	
10%	20	לא משולב בפעילות פנאי
68%	131	משולב בפעילות פנאי
22%	43	לא השיבו
אם משולב – מתי התבצע השילוב?		
120%	26	לפני הכניסה לתכנית
1380%	105	במהלך ההשתתפות בתכנית

משך הזמן שמקבל השירות משולב בפעילות פנאי:

שכיחות ב-%	שכיחות	
20%	37	1-2 שנים
18%	33	2-4 בשנים
12%	23	4-6 בשנים
3%	5	6-8 בשנים
2%	3	8-10 בשנים
8%	11	10-20 בשנים
37%	83	לא השיבו

¹² אחוז מתוך המשולבים בפעילות פנאי
¹³ אחוז מתוך המשולבים בפעילות פנאי

משתני רקע הנוגעים לאפוטרופוסים של מקבלי השירות:

טבלה מס' 13: התפלגות משתני הרקע של האפוטרופוסים של מקבלי השירות (לפי דיווח המדריכים)

שכיחות ב-%	שכיחות	אפשרויות תשובה	
54%	105	הורים	ישות אחראית
44%	86	אפוטרופוס	
3%	4	לא השיבו	
47%	45	אחים	קרבת האפוטרופוסים
22%	22	אמא	
13%	12	משפחה מורחבת	
5%	5	אבא	
5%	5	אשה/בעל	
5%	5	עמותה	
1%	1	הורים	
1%	1	ילדים	
1%	1	אפוטרופוס לעצמו	
9%	18	30-40	טווח גילאי האפוטרופוסים
13%	25	40-50	
26%	50	50-60	
24%	47	60-70	
16%	32	70 ומעלה	
12%	23	לא השיבו	
32%	63	לא עובד	תעסוקת האב
22%	42	עובד	
16%	31	נפטר	
30%	58	לא השיבו	
51%	99	לא עובדת	תעסוקת האם
17%	33	עובדת	
9%	18	נפטרה	
23%	45	לא השיבו	

חלק ה' – דיווח מקבלי השירות בנוגע לביצוע פעולות יומיומיות

היגדים בנושא פעולות ופעילויות יום יומיות:

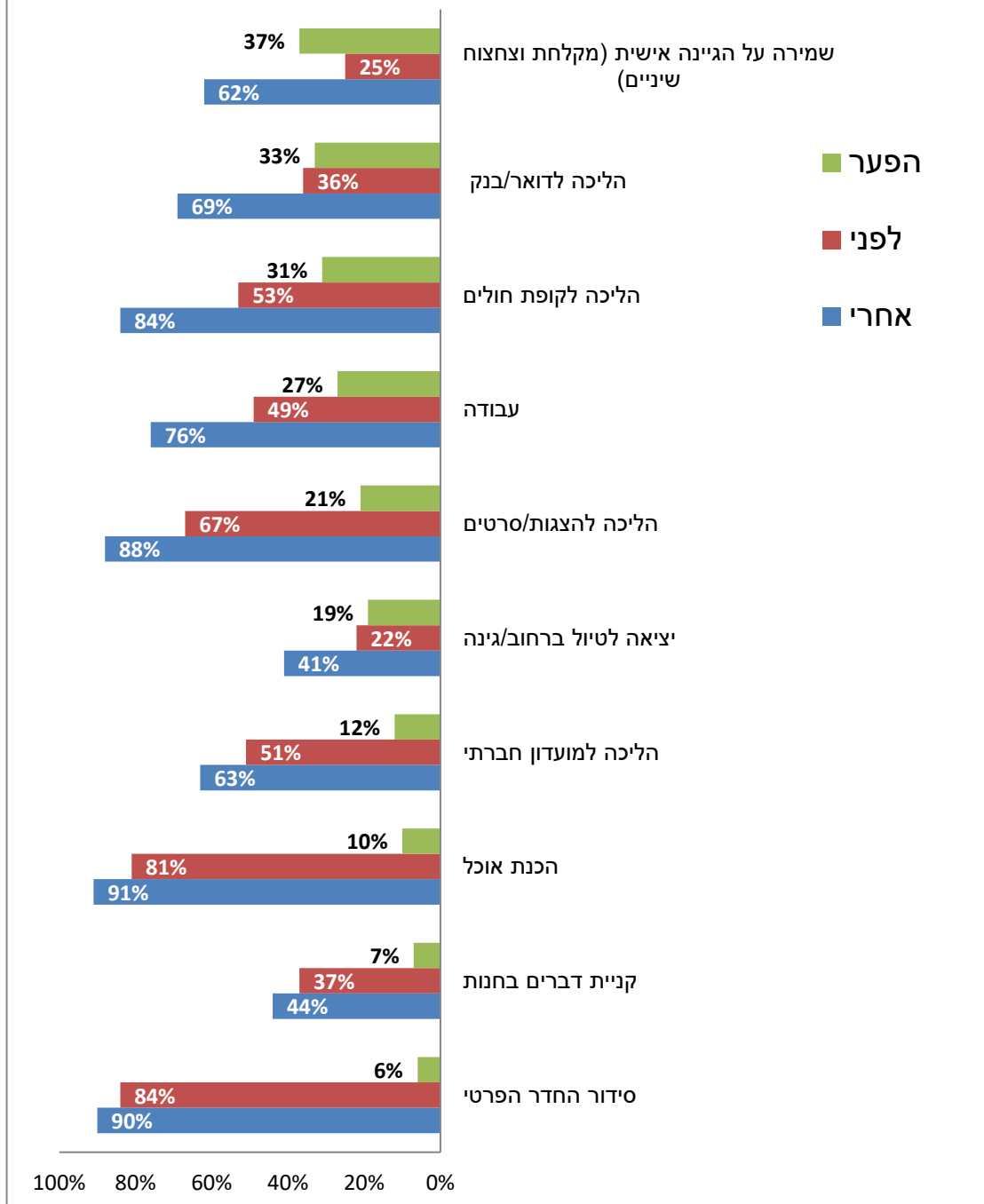
טבלה מס' 14: תשובות מקבלי השירות לשאלות בנושא פעילויות יומיומיות – לפני התכנית וכיום (שלוש האפשרויות שעמדו בפניהם הן: לא מבצע, כן מבצע – עם ליווי/עזרה, כן מבצע – ללא ליווי/עזרה)

ממוצע	3=כן-בלי ליווי/עזרה	2=כן-עם ליווי/עזרה	1=לא	לפני/במהלך התכנית	
1.36	20 11%	25 14%	135 74%	לפני	1. האם הלכת למועדון חברתי?
1.83	38 21%	73 40%	68 37%	במהלך	
1.71	32 18%	63 35%	84 46%	לפני	2. האם הלכת לקנות דברים בחנות?
2.12	50 27%	99 54%	28 15%	במהלך	
1.52	28 15%	38 21%	115 63%	לפני	3. האם הכנת לעצמך אוכל?
1.96	47 26%	77 42%	55 30%	במהלך	
1.76	49 27%	40 22%	92 51%	לפני	4. האם סידרת את החדר שלך?
2.14	68 37%	69 38%	43 24%	במהלך	
1.98	57 31%	64 35%	61 34%	לפני	5. האם יצאת לטייל ברחוב/גינה?
2.25	67 37%	93 51%	21 12%	במהלך	
2.24	78 43%	70 38%	34 19%	לפני	6. האם התקלחת וצחצחת שיניים?
2.46	101 55%	63 35%	17 9%	במהלך	
1.27	10 5%	29 16%	141 77%	לפני	7. האם הלכת להצגות/סרטים?
1.47	11 6%	62 34%	105 58%	במהלך	

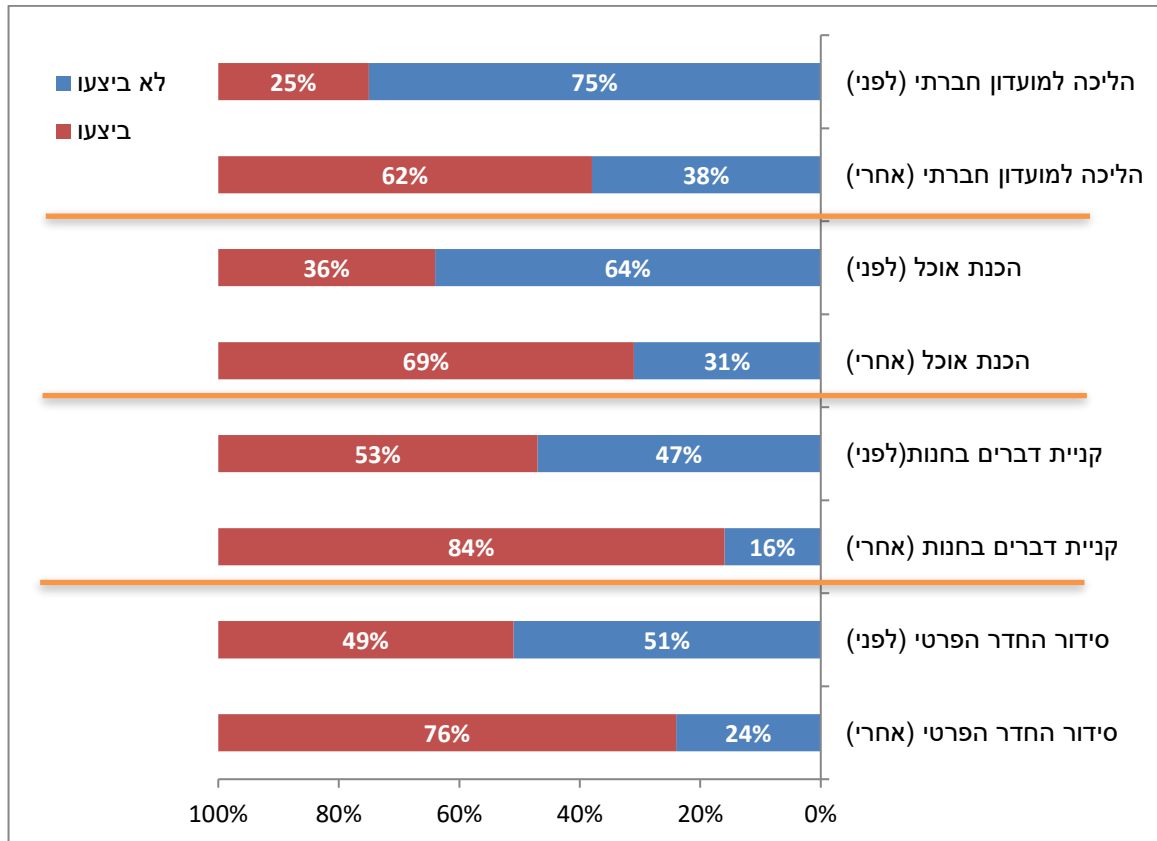
1.75	42	51	88	לפני	8. האם עבדת?
	23%	28%	48%		
1.91	50	60	66	במהלך	
	27%	33%	36%		
1.47	18	49	115	לפני	9. האם הלכת לדואר/בנק?
	10%	27%	63%		
1.58	26	53	101	במהלך	
	14%	29%	55%		
1.98	25	127	29	לפני	10. האם הלכת לקופת החולים?
	14%	70%	16%		
2.07	29	132	17	במהלך	
	16%	73%	9%		

במבחני חי בריבוע נמצא כי כמות המשתתפים המבצעים את הפעולות המתוארות (עם ליווי או לבד) בעת ההשתתפות בתכנית גדולה באופן מובהק סטטיסטית ($p < .05$) מכמות המשתתפים שביצעו פעולות אלה טרם הכניסה לתכנית. נמצאה מובהקות סטטיסטית עבור כל אחת מ-10 הפעולות הללו.

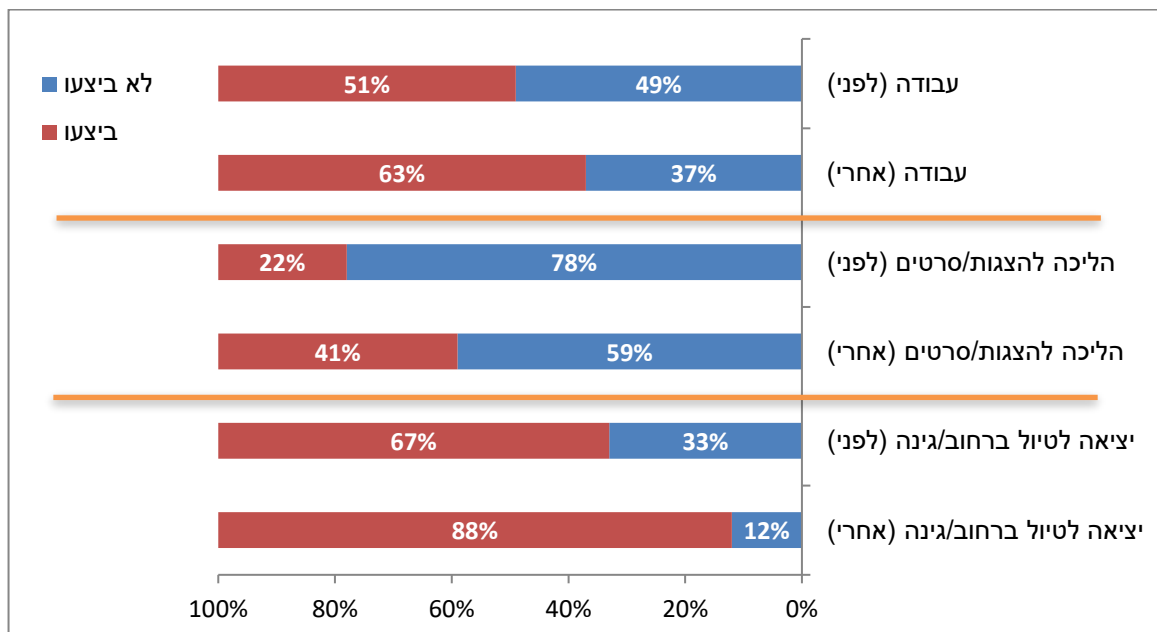
אחוז המבצעים לפני ואחרי תחילת התוכנית והפער

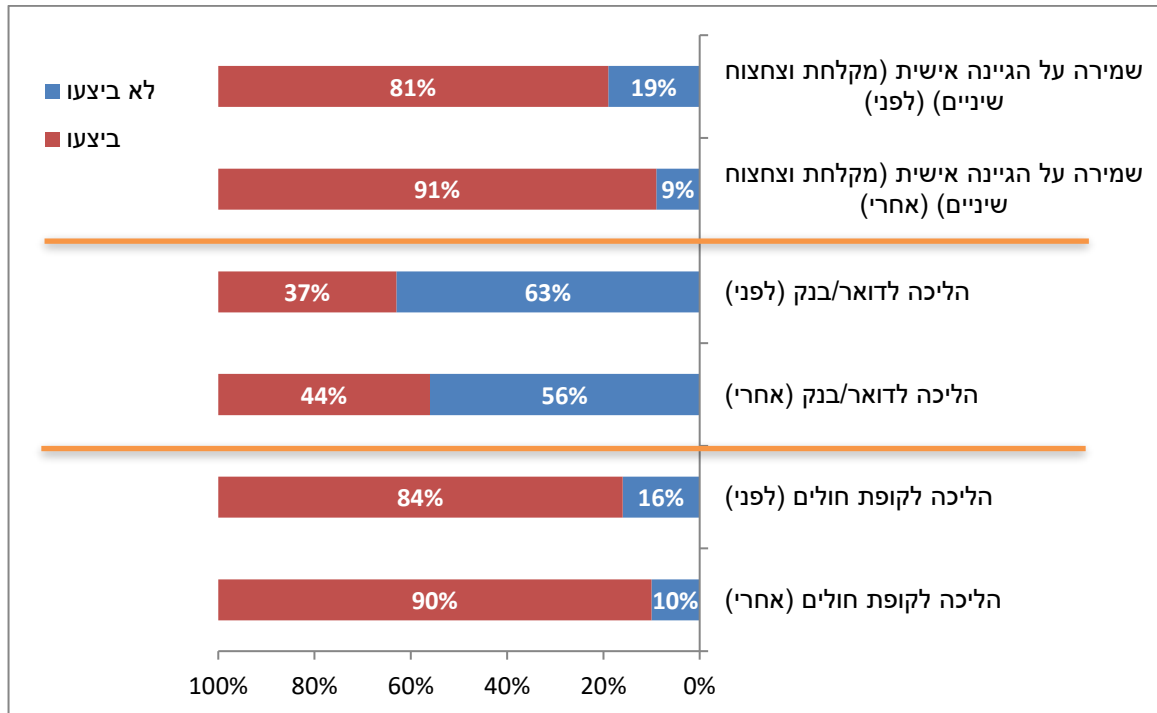
אחוז המשתתפים המבצעים/לא מבצעים פעולות שונות לפני ואחרי כניסתם לתוכנית- פעולות בהם נצפה שינוי גדול (מעל 25%)

אחוז המשתתפים המבצעים/לא מבצעים פעולות שונות לפני ואחרי כניסתם לתוכנית- פעולות בהם נצפה שינוי בינוני (10%-25%)

אחוז המשתתפים המבצעים/לא מבצעים פעולות שונות לפני ואחרי כניסתם לתוכנית- פעולות בהם נצפה שינוי קטן (עד 10%)

היגדים הנוגעים להערכת הקשר שנוצר עם המדריך – בעיני מקבלי השירות (החניכים):

קן	לא	לא יודע/ לא מבין את השאלה	לא השיבו
1. האם אתה מרגיש קרוב למדריך שלך?	3 2%	3 2%	6 4%
2. האם אתה מספר למדריך שלך חוויות אישיות?	14 9%	3 2%	7 5%
3. האם אתה מרגיש שאתה זקוק למדריך שלך?	5 3%	6 4%	5 3%
4. האם אתה סומך על המדריך שלך?	2 1%	2 1%	8 5%
5. האם אתה מרגיש שהמדריך דואג לך?	2 1%	2 1%	7 5%
6. האם אתה מרגיש שהמדריך הוא כמו חבר שלך?	13 8%	3 2%	5 3%
7. האם אתה מדבר עם המדריך גם אחרי הפגישות שלכם?	41 26%	2 1%	8 5%
8. האם אתה אוהב שהמדריך מגיע אליך?	1 1%	2 1%	6 4%

חלק ו' – הערכת התכנית בעיני המטפלים הראשוניים של מקבלי השירות

משתני רקע: (סך הכול מילאו את השאלונים 155 מטפלים ראשוניים)

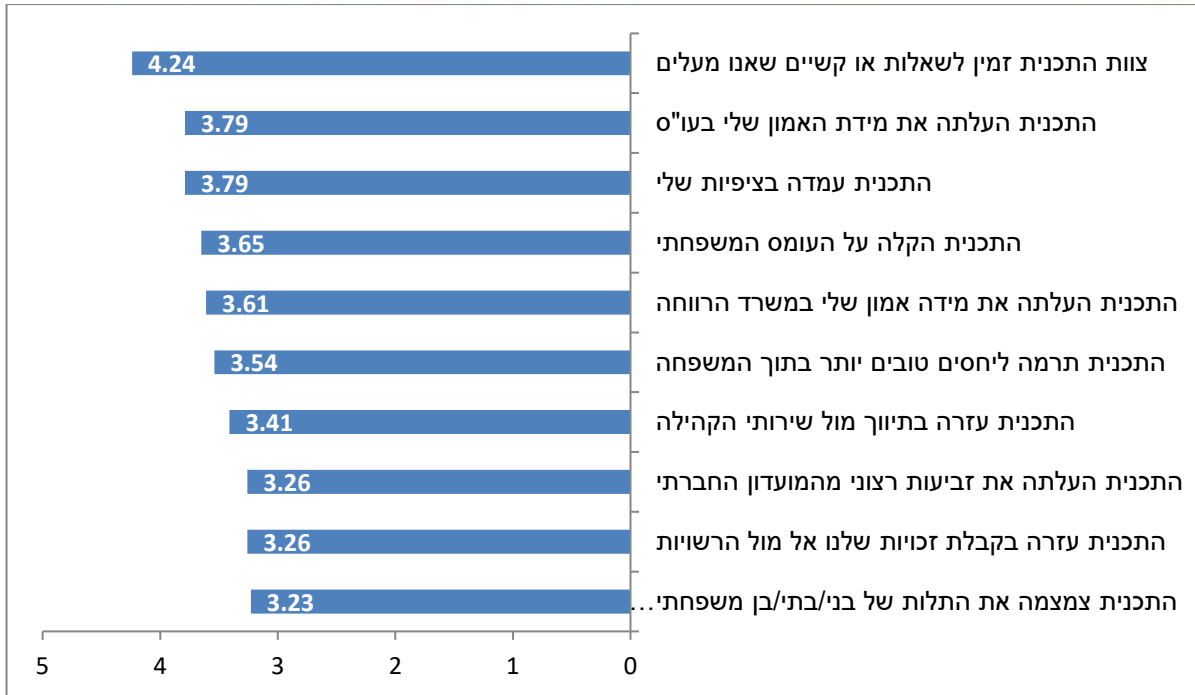
טבלה מס' 15: התפלגות משתני הרקע של המטפלים הראשוניים של מקבלי השירות

שכיחות ב-%	שכיחות	אפשרויות תשובה	
44%	68	אמא	קרבה למשתתף התכנית
26%	41	אפוטרופוס	
10%	16	אבא	
2%	4	אשה/בעל	
1%	2	הורים	
15%	24	לא השיבו	
52%	81	יהודי	חברה יהודית/ערבית
39%	61	ערבי	
1%	1	אחר (צ'רקסים)	
8%	12	לא השיבו	
8%	12	ילד יחיד	מס' הילדים במשפחה
27%	41	2-5	
27%	43	5-10	
8%	12	מעל 10	
30%	47	לא השיבו	
19%	29	בן יחיד	מיקום הילד במשפחה
26%	40	ילד שני	
19%	33	ילד שלישי	
2%	3	ילד רביעי	
1%	1	ילד עשירי	
32%	49	לא השיבו	
34%	53	עד שנתיים	השתתפות בתכנית סביבה תומכת (בשנים)
23%	35	2-4	
19%	30	4-6	
3%	4	6-8	
21%	33	לא השיבו	

תרומת התכנית (בעיני המטפלים הראשוניים):

טבלאות מס' 16+17: דירוג המטפלים הראשוניים את מידת הסכמתם עם ההיגדים הנוגעים לתכנית

ממוצע	לא השיבו	=5 מסכים במידה רבה מאוד	=4 מסכים במידה רבה	=3 מסכים במידה בינונית	=2 מסכים במידה מועטה	=1 כלל לא מסכים	
4.24	10 6%	70 45%	49 32%	19 12%	5 3%	2 1%	1. צוות התכנית זמין לשאלות או קשיים שאנו מעלים
3.79	7 5%	41 26%	57 37%	35 23%	8 5%	7 5%	2. התכנית עמדה בציפיות שלי
3.79	6 4%	49 32%	51 33%	29 19%	9 6%	11 7%	3. התכנית העלתה את מידת האמון שלי בעובד הסוציאלי
3.65	4 3%	45 29%	46 30%	34 22%	14 9%	12 8%	4. התוכנית הקלה על העומס במשפחה
3.61	7 5%	41 26%	50 32%	31 20%	11 7%	15 10%	5. התכנית העלתה את מידת האמון שלי במשרד הרווחה
3.54	4 3%	39 25%	46 30%	40 26%	10 6%	16 10%	6. התכנית תרמה ליחסים טובים יותר בתוך המשפחה
3.41	7 5%	35 23%	46 30%	33 21%	12 8%	22 14%	7. התכנית עזרה בתיווך מול שירותים בקהילה
3.26	4 3%	27 17%	50 32%	29 19%	25 16%	20 13%	8. התכנית עזרה בקבלת הזכויות שלנו אל מול הרשויות
3.26	15 10%	28 18%	49 32%	23 15%	11 7%	29 19%	9. התכנית העלתה את שביעות רצוני מהמועדון החברתי
3.23	7 5%	24 15%	44 28%	41 26%	20 13%	19 12%	10. התכנית צמצמה את התלות של בני/בתי/בן-משפחתי במשפחה

ממוצע	לא השיבו	מסכים במידה רבה מאוד					כלל לא מסכים	1=	2=	3=	4=	5=
		מסכים במידה רבה מאוד	מסכים במידה רבה	מסכים בינונית	מסכים במידה מועטה	מסכים כלל לא						
3.8	3 2%	51 33%	48 31%	32 21%	14 9%	7 5%	1	2	3	4	5	1. בזכות התכנית חל שיפור באיכות החיים של בני/בתי/בן-משפחתי
3.63	2 1%	44 28%	46 30%	35 23%	19 12%	9 6%	1	2	3	4	5	2. בזכות התכנית חל שיפור באיכות החיים של יתר בני המשפחה
3.43	3 2%	32 21%	58 37%	24 15%	20 13%	18 12%	1	2	3	4	5	3. המדריך הקנה לבני/בתי/בן-משפחתי כישורי חיים להתמודדות עם מצבים שונים
3.27	3 2%	36 23%	39 25%	37 24%	10 6%	30 19%	1	2	3	4	5	4. חלה עלייה בהשתתפות בני/בתי/בן-משפחתי בפעילויות פנאי המיועדות לאנשים עם מש"ה
3.21	2 1%	27 17%	41 26%	44 28%	19 12%	22 14%	1	2	3	4	5	5. חלה עלייה במידת העצמאות של בני/בתי/בן-משפחתי מבחינת ביצוע פעולות יומיומיות
2.9	5 3%	27 17%	34 22%	30 19%	15 10%	44 28%	1	2	3	4	5	6. חלה עלייה בהשתתפות בני/בתי/בן-משפחתי בפעילויות פנאי בקהילה
2.78	7 5%	19 12%	31 20%	30 19%	34 22%	34 22%	1	2	3	4	5	7. חלה עלייה במידת העצמאות של בני/בתי/בן-משפחתי מבחינת פנייה לקבלת שירותים בקהילה
2.7	7 5%	18 12%	29 19%	34 22%	25 16%	42 27%	1	2	3	4	5	8. חלה עלייה במידת השימוש של בני/בתי/בן-משפחתי בשירותי הקהילה (רפואה/דואר/בנק וכו')

פרק ד' – סיכום ממצאי ההערכה, מסקנות והמלצות

סיכום כללי

במהלך שנת 2016 הוערכה תכנית סביבה תומכת במטרה לעמוד על תרומתה, השפעותיה, ייחודיותה ושביעות הרצון של האוכלוסיות השונות הלוקחות חלק בתכנית. מדגם המשתתפים בהערכה כלל 20 רכזים, 25 מדריכים, 181 מקבלי שירות, 155 משפחות/אפוטרופוסים של מקבלי השירות ואף 17 מנהלי אגפי רווחה ברשויות, אשר התבקשו להשיב על שאלונים שונים שהועברו להם. בשל ריבוי אוכלוסיות המחקר אליהם פנינו, ופנייה לאוכלוסיית המחקר השלמה ולא רק למדגם המחקר היה מורכב ומקיף.

ממצאי ההערכה הצביעו על תרומה רבה ומשמעותית למקבלי השירות מבחינת שיפור כללי באיכות חייהם וקידום היבטים רגשיים וחברתיים בפרט. הממצאים מצביעים על עלייה ניכרת בביצוע פעולות יומיומיות, ברכישה של כישורי חיים ואף בשילוב בפעילויות פנאי בקהילה. ממצא מעניין נוסף נמצא ביחס לתרומה הרבה של התכנית בשיפור איכות החיים של משפחת מקבל השירות, בהקלה על העומס במשפחה וביחסים טובים יותר בתוך המשפחה. ייחודיותה של התכנית התבטאה במתן יחס אישי, ליווי משמעותי ותמיכה בתוך הקהילה עצמה, במקומם הטבעי של מקבלי השירות, כמו גם בעצם בניית מטרות קידום פרטניות בהתאם לצרכי מקבל השירות.

מסקנות ספציפיות העולות מהממצאים

- מידת ההיענות של משתתפי ההערכה הייתה גבוהה מאוד באופן יחסי. ניתן להסביר את מידת ההיענות הגבוהה בשתי דרכים:
 1. קיום מפגש התנעה לרכזי סביבה תומכת – אשר נמצא כיעיל ותורם מאוד לגיוס המשתתפים ולהעלאת המוטיבציה שלהם לסייע ולשתף פעולה. לאור הצלחת המודל, יחידת מכלול החלה ליישמו גם בהערכות נוספות.
 2. נראה כי רכזי ומדריכי סביבה תומכת מאוד מחויבים ומאמינים בתכנית, ומכאן גם הרצון והמחויבות שגילו במילוי שאלוני ההערכה ובשיתוף פעולה עם יחידת מכלול לאורך כל הדרך. נראה כי מידת שיתוף הפעולה של משפחות מקבלי השירות גם היא מצביעה על מחויבות שהם מרגישים כלפי התכנית וכלפי המדריכים בתכנית.
- נראה כי כלל האוכלוסיות (כולל מנהלי אגפי הרווחה) רואים את תרומתה הרבה והמשמעותית של התכנית לקידום מקבלי השירות בהיבטים שונים ובעיקר בשיפור איכות חייהם.
- חשוב להדגיש את הממצאים המתייחסים לתרומה הרבה של התכנית מבחינת מתן מענה ספציפי המותאם לצרכי מקבל השירות, הפגת בדידות ושילוב בקהילה. המדריכים דיווחו ש-70% ממקבלי השירות משולבים בפעילויות פנאי, מתוכם 80% השתלבו **לאחר** הצטרפותם לתכנית. גם בתעסוקה משולבים כמעט 70%, מתוכם 28% השתלבו **לאחר** הצטרפותם לתכנית.

- ממצא בולט נוסף הוא עלייה משמעותית בכמות מקבלי השירות אשר מבצעים פעולות יומיומיות.
- תרומת התכנית למשפחה של מקבל השירות הייתה מפתיעה מאוד. כלומר, על אף שזו לא הייתה מטרתה של התכנית, ניכר כי ההשפעה על איכות החיים של משפחת מקבל השירות והפחתת העומס על המשפחות היא רבה מאוד (לפי דיווח המשפחות עצמן). ייתכן והמחויבות של המדריכים בתכנית היא אחד גורמים שעשויים להסביר ממצא זה, הן מבחינת זמינותם (שנמצאה גבוהה ביותר בעיני המשפחות) והן מבחינת האוזן הקשבת שהם משמשים למשפחות.
- הממצא הנוגע לתרומת התכנית עבור המשפחות עצמן יכול לחזק את החשיבה על תכנית סמך בשביל ילדים.
- ניכר כי פן נוסף בייחודיות התכנית נוגע לכך שהיא מאפשרת לאנשים להביע את עצמם ואף לטעות (לא עושה "הגנת יתר").
- הממצאים המתייחסים לקשר בין המדריך למקבל השירות מלמדים על קשרים חזקים ומשמעותיים (הן מצד המדריכים והן מצד מקבלי השירות) ואף על מידת טיפוח רבה שמוענקת למקבלי השירות.
- תשובות מקבלי השירות מלמדים על מהימנות ואמינות תשובותיהם, שכן לא בכל השאלות ענו כל מקבלי השירות באופן אוטומטי תשובות חיוביות. למשל לגבי השאלה הנוגעת לקיום שיחות מעבר למפגשים עצמם ענו 26% ממקבלי השירות כי לא מתקיימות שיחות מעבר למפגשים. מסקנה זו חשובה, שכן אנו מודעים לבעייתיות העולה בהערכת תשובות של אנשים עם מש"ה (כגון מידת רצייה גבוהה).
- 50-60% מהמשפחות דיווחו על עלייה **משמעותית** במידת האמון ברווחה ובעו"ס הרשות (כלומר דירגו "במידה רבה" או "במידה רבה מאוד"). גם מנהלי האגפים חושבים כי היה שינוי לטובה בתפיסת המשפחות את שירותי הרווחה.
- בבחינת צרכי ההכשרה של בעלי התפקידים לטובת התמקצעות בתכנית "סביבה תומכת", עלה צורך בעיקר בקורס הכנה למדריכים לקראת הכניסה לתפקיד.
- בהתייחסות לקשיים ואתגרים עלו באופן יחסי מעט מאוד קשיים, ואלה שעלו התייחסו בעיקר לחוסר שיתוף פעולה של ההורים. יש לחשוב ולתת את הדעת לסוגיה זו של גיוס ההורים לטובת התכנית.
- מנהלי אגפי הרווחה ציינו שיש להגדיר מטרות, יעדים ומדדים ברורים וברי השגה לתכנית (לפיהם גם ניתן יהיה להעריך את תרומתה עבור מקבלי השירות השונים).

נספחים-

נספח מס' 1: שאלון מנהלי אגף רווחה

שאלון סביבה תומכת – למנהלי אגפי רווחה ברשויות

1. אנא ציין/י את שם הרשות בה את/ה עוב/ת: _____
2. לפניך מספר שאלות - אנא השב/י עליהן מנקודת ראותך (דרג/י את המידה הנכונה בעיניך).

5 = במידה רבה מאוד	4 = במידה רבה	3 = במידה בינונית	2 = במידה מועטה	1 = במידה מועטה מאוד	
					1. לדעתך, באיזו מידה מקדמת התוכנית את לקוחותיה?
					2. לדעתך, באיזו מידה מסייעת התוכנית למשפחות של מקבלי השירות?
					3. באיזו מידה מסייעת התכנית בדחיית הוצאה חוץ ביתית?
					4. באיזו מידה מקדמת התכנית את שיל הלקוחות במסגרות הקהילה השונות?
					5. באיזו מידה השרות הניתן במסגרת תכנית סביבה תומכת מקל או מסייע לעובדות הרווחה?

3. לפניך רשימת היגדים, אנא ציין/י האם את/ה מסכימ/ה או לא מסכימ/ה עם ההיגדים הבאים:

לא-מסכימ/ה	מסכימ/ה	
		1. תכנית סביבה תומכת היא פעילות משלימה לשירותי הרווחה
		2. ההשתתפות בתכנית סביבה תומכת צריכה להיות מוגבלת בזמן
		3. לו יכולת היית מגדיל/ה את כמות המשתתפים בתכנית סביבה תומכת
		4. אני מעודכנ/ת באופן שוטף בנעשה בשטח ע"י עו"ס/רכז סביבה תומכת
		5. התכנית שינתה לטובה את תפיסת הלקוחות כלפי המחלקה לשירותים חברתיים
		6. עקרונית אני בעד התכנית הזו, אך אני אינני מרוצה מאיכות השרות הניתן בישוב שלי
		7. התוכנית נותנת מענה במצבי חירום לאומיים-כמו מלחמה

4. בעיניי, המיוחד בתכנית סביבה תומכת, הוא:

5. אם הייתה לך האפשרות לשנות או לשפר משהו בתכנית – מה הייתה/ה משנה?

שאלון להערכת תכנית סביבה תומכת – בעיני רכזי התכנית

רכז יקר,

קרן שלם מעוניינת להעריך את מידת תרומתה של תכנית "סביבה תומכת" לשיפור איכות החיים של אנשים עם מש"ה. הערכה זו באה להציג את התכנית מזוויות ראייה שונות – שלכם הרכזים, של המדריכים, של המשתתפים בתכנית ושל משפחותיהם. נודה לך מאוד אם תקדיש כ-10-15 דקות מזמנך לענות על השאלון שלפניך. השאלון משמש למטרות הערכה ולמידה - לכן שיתוף פעולה מצידך יסייע להפקת תובנות משמעותיות לשיפור התכנית. השאלון כתוב בלשון זכר לצורכי נוחיות בלבד.

בכל פעם שכתוב **מש"ה**, הכוונה היא למוגבלות שכלית התפתחותית.

תודה רבה מראש על שיתוף הפעולה!

צוות מכלול, יחידת הערכה ומחקר, קרן שלם.

פרטים דמוגרפיים:

1. מין: א. גבר, ב. אישה
2. שנת לידה: _____
3. משתייך לחברה ה: א. יהודית, ב. ערבית, ג. אחר: _____
4. מגזר דתי: א. חילוני, ב. מסורתי, ג. חרדי. ד. דתי
5. השכלה: א. תיכונית, ב. תואר ראשון, ג. תואר שני, ד. תעודה מקצועית, ה. אחר: _____
6. ותק בעבודה עם אנשים בעלי מוגבלות שכלית התפתחותית (בשנים): _____
7. ותק כרכז סביבה תומכת לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית (בשנים): _____
8. האם יש לך קירבה אישית (משפחה או חבר קרוב) לאדם עם מש"ה או מוגבלות אחרת?
א. כן, ב. לא
9. מספר המדריכים שאתה מרכז: _____
10. מספר מקבלי השירות (אנשים עם מש"ה) שאתה מרכז: _____
11. באיזו רשות אתה עובד? _____
12. מי מפעיל את תכנית סביבה תומכת ברשות בה אתה עובד?
א. הרשות עצמה, ב. עמותה. ג. חברה: _____
אם עמותה מפעילה – אנא ציין את שם העמותה: _____
13. מהו החלק מתוך המשרה שלך המיועד לריכוז תכנית סביבה תומכת (מספר שעות בשבוע)? _____

התפתחות מקצועית:

1. האם אתה רשום לקהילת הידע בתחום המש"ה של משרד הרווחה? א. כן , ב. לא
2. האם למדת השתלמויות או קורסים שנוגעים לתפקידך כרכז תכנית סביבה תומכת?
א. לא , ב. כן

אם כן, אילו קורסים/השתלמויות למדת? _____

3. האם אתה חש כי יש כלים שחסרים לך או נושאים שהיית מעוניין ללמוד או להשתלם בהם?
אם כן- פרט: _____

4. האם אתה משתתף בפורום לרכזי סביבה תומכת? א. כן , ב. לא
אם כן, מהי מידת תרומתו להתפתחותך המקצועית ולסיוע בביצוע התפקיד?

- ו. כלל לא תורם
- ז. תורם במידה מועטה
- ח. תורם במידה בינונית
- ט. תורם במידה רבה
- י. תורם במידה רבה מאוד

הערכת התוכנית:

1. לפניך היגדים המתייחסים לתרומה האפשרית של תכנית סביבה תומכת. אנא ציין/י באיזו מידה לדעתך תרמה התכנית למשתתפיה בכל אחד מהיגדים, בין 1 = כלל לא תרמה, ל- 5 = תרמה במידה רבה מאוד.

= 5	= 4	= 3	= 2	= 1	
תרמה במידה רבה מאוד	תרמה במידה רבה	תרמה בינונית	תרמה מועטה	כלל לא תרמה	
					א. עלייה במידת השימוש בשרותי הקהילה (רפואה/דואר/בנק וכו')
					ב. השמה מוגברת במסגרות של <u>תעסוקה מוגנת</u>
					ג. השמה מוגברת במסגרות <u>תעסוקה בשוק החופשי</u>
					ד. עלייה בהשתתפות בפעילויות פנאי ייעודיות לאנשים עם מש"ה
					ה. עלייה בהשתתפות בפעילויות פנאי בקהילה
					ו. עלייה במידת העצמאות של משתתפי התכנית מבחינת ביצוע פעולות יומיומיות
					ז. עלייה במידת העצמאות של משתתפי התכנית מבחינת פנייה לקבלת שירותים בקהילה

					ח. הקנייה וטיפול של <u>כישורי חיים</u> להתמודדות במצבים שונים
					ט. שיפור <u>איכות החיים</u> של <u>המשתתפים</u> בתכנית
					י. שיפור <u>איכות החיים</u> של <u>בני המשפחה</u> של המשתתפים
					יא. שיפור בהתמודדות המשפחה/משתתפים במצבי חרום
					יב. שיפור במצב הבריאותי של משתתפי התכנית
= 5	= 4	= 3	= 2	= 1	
תרמה במידה רבה מאוד	תרמה במידה רבה	תרמה במידה בינונית	תרמה במידה מועטה	כלל <u>לא</u> תרמה	
					יג. שיפור במעמדם של משתתפי התכנית בקרב בני משפחותיהם
					יד. שיפור בתנאי המגורים של המשתתפים
					טו. שיפור במצבם החברתי של המשתתפים (למשל, פחות בדידות)
					טז. שיפור במצבם הרגשי של המשתתפים
					יז. שיפור ביכולתם של המשתתפים לסינגור עצמי

2. אנה תן דוגמא (אם יש) לאופן בו התכנית שיפרא באופן משמעוטי את איכות החיים של המשתתפים (או משפחותיהם):

3. מבחינת סטאטוס תעסוקה – אנה ציין כמה מתוך משתתפי התכנית (שתחת אחריותך):
לא עובדים: _____, עובדים בתעסוקה מוגנת: _____, עובדים בשוק החופשי: _____

4. מאז הצטרפותך לתכנית, האם חלו שינויים בסטאטוס התעסוקתי של המשתתפים בתכנית?

א. כן, ב. לא

אם כן – אנה תאר אילו שינויים חלו? _____

5. האם חל שינוי לדעתך באופן בו תופסות המשפחות את שרותי הרווחה והעובדים הסוציאליים, בעקבות התכנית? (האם אתה מרגיש שהמשפחות מקבלות אותם בצורה יותר פתוחה, ויותר מוכנים לקבל את הסיוע

של שרותי הרווחה?). נסה לתת דוגמא ולכתוב על סמך מה אתה חש כך?

6. עבור משפחות שלא היו מעוניינות להוציא את ילדיהם מהבית, האם התכנית עזרה לדחות השמה חוץ ביתית?
א. כן , ב. לא , ג. לא בטוח

7. האם נתקלת במצבים של הפסקת התכנית? א. כן , ב. לא

אם כן, מה היו הסיבות לכך?

8. האם קיים לדעתך "בידול" של תכנית זו לתכניות דומות (כגון חונכות, סומכות, תעסוקה נתמכת, ועוד)?
במידה וכן – אנא פרט ותן דוגמאות.

שאלון להערכת תכנית סביבה תומכת – בעיני המדריכים בתכנית

מדריך יקר,

קרן שלם מעוניינת להעריך את מידת תרומתה של תכנית סביבה תומכת לשיפור איכות החיים של אנשים עם מש"ה. הערכה זו באה להציג את התכנית מזוויות ראייה שונות – שלכם המדריכים, של הרכזים, של המשתתפים בתכנית ושל משפחותיהם. נודה לך מאוד אם תקדיש מזמנך לענות על השאלון שלפניך. השאלון כתוב בלשון זכר לצורכי נוחיות בלבד. בכל פעם שכתוב **מש"ה**, הכוונה היא למוגבלות שכלית התפתחותית.

תודה מראש על שיתוף הפעולה!

צוות מכלול, יחידת הערכה ומחקר, קרן שלם.

שאלות רקע:

1. מין: א. גבר , ב. אישה
 2. שנת לידה: _____
 3. משתייך לחברה ה: א. יהודית , ב. ערבית , ג. אחר – פרט: _____
 4. מגזר דתי: א. חילוני , ב. מסורתי , ג. חרדי
 5. השכלה: א. תיכונית , ב. תואר ראשון , ג. תואר שני , ד. תעודה מקצועית , ה. אחר _____
 6. ותק בעבודה עם אנשים בעלי מוגבלות שכלית התפתחותית (בשנים): _____
 7. ותק כמדריך בתכנית "סביבה תומכת" (בשנים): _____
 8. האם יש לך קירבה אישית (משפחה או חבר קרוב) לאדם עם מש"ה או מוגבלות אחרת?
א. כן , ב. לא
- אם כן, מהי? _____
9. כמה אנשים עם מש"ה אתה מדריך במסגרת התכנית? _____
 10. באיזו רשות אתה עובד? _____
 11. מה היקף המשרה שלך כמדריך תכנית סביבה תומכת (מס' שעות בשבוע)? _____
 12. האם השתתפת בקורס מדריכי סביבה תומכת? א. כן , ב. לא
 13. האם חסר לך ידע מקצועי כלשהו שהיית שמח להשתלם בו? א. כן , ב. לא
- במידה וכן - איזה ידע נוסף הייתה רוצה לקבל? _____
-

הערכת תכנית סביבה תומכת:

1. אנא נסה לחשוב ולספר על הצלחות שחווית במסגרת תפקידך כמדריך סביבה תומכת.

2. אנא נסה לחשוב ולספר על אתגרים וקשיים שהיו לך במסגרת תפקידך זה.

3. אנא נסה להשלים את המשפט הבא באמצעות מטאפורה או דימוי:

"מערכת היחסים ביני ובין משתתפי התכנית היא כמו...."

4. באופן כללי, מהי תרומתה של תכנית סביבה תומכת בעיניך?

5. אם הייתה ניתנת לך אפשרות לשנות/לשפר את התכנית – מה היית משנה?

דף זה יש למלא עבור כל משתתף בנפרד

משתתף מס' _____ :

1. מין: א. גבר, ב. אישה, 2. גיל: _____
3. משתייך לחברה ה: א. יהודית, ב. ערבית, ג. אחר, פרט: _____
4. הישות האחראית על המשתתף בתכנית: א. הורים, ב. אפוטרופוס במידה והאחראי הוא אפוטרופוס, מהי רמת הקרבה שלו למשתתף? _____
5. האם האבא/אפוטרופוס של המשתתף בתכנית עובד? א. כן, ב. לא
6. האם האימא/אפוטרופוסית של המשתתף עובדת? א. כן, ב. לא
7. מהי רמת המוגבלות של המשתתף? א. קלה, ב. בינונית, ג. קשה, ד. עמוקה (סיעודי)
8. מהו טווח הגילאים של ההורים/אפוטרופוס?
א. 30-40, ב. 40-50, ג. 50-60, ד. 60-70, ה. 70+
9. כמה זמן האדם משתתף בתכנית סביבה תומכת (בשנים)? _____
10. במידה ומשתתף משולב בתעסוקה – מתי התבצע השילוב?
א. לפני הכניסה לתכנית, ב. בעת ההשתתפות בתכנית, ג. אחר _____
כמה חודשים/שנים המשתתף כבר מועסק? _____
11. במידה והמשתתף משולב בפעילויות פנאי – מתי התבצע השילוב?
א. לפני הכניסה לתכנית, ב. בעת ההשתתפות בתכנית, ג. אחר _____
כמה חודשים/שנים האדם משתתף בפעילויות פנאי? _____

שאלון להערכת איכות הקשר עם החניך:

אנא דרג את מידת הסכמתך עם כל אחד מההיגדים הבאים, בין 1 (לא מסכים כלל), ל- 5 (מסכים במידה רבה מאוד):

= 5	= 4	= 3	= 2	= 1	
מסכים במידה רבה מאוד	מסכים במידה רבה	מסכים במידה בינונית	מסכים במידה מועטה	לא מסכים כלל	
5	4	3	2	1	1. אני חש כי קיימת קרבה ביני לבין משתתף התכנית
5	4	3	2	1	2. משתתף התכנית משתף אותי בחוויות אישיות שלו
5	4	3	2	1	3. אני חש כי המשתתף תלוי בי
5	4	3	2	1	4. אני מרגיש שהמשתתף סומך עליי
5	4	3	2	1	5. אני מגלה דאגה כלפי המשתתף
5	4	3	2	1	6. אני מרגיש שהמשתתף תופס אותי כחבר לכל דבר
5	4	3	2	1	7. אני מדבר עם המשתתף גם מעבר לשעות המפגש הקבועות שלנו

שאלון להערכת תכנית סביבה תומכת – בעיני משתתפי התכנית

מדריך יקר,

אנא מלא חלק זה ביחד עם האדם המשתתף בתכנית. מומלץ שזה ייערך כשיחה נעימה ביניכם. המטרה היא לתת למשתתף לנסות ולהשיב, אך במידה והוא לא מצליח או שיש בידך מידע שונה מהמידע עליו הוא מדווח – אנא התייחס למידע שברשותך והשב על השאלון בהתאם למידע זה.

אנא אמור למשתתף בתכנית:

אני רוצה לבדוק האם זה שאני מגיע אליך כל שבוע עוזר לך? אני אשמח אם תענה על שאלות. השאלות בודקות האם עשית פעולות שונות לפני שהכרת אותי, והאם עשית אותן לבד או עם עזרה. אני אשאל אותך שאלה שהיא פעולה מסוימת, ואתה תנסה להגיד לי האם עשית אותה לפני שהכרת אותי? ואחר כך תגיד לי האם עשית את זה לבד או שהיית זקוק לעזרה?

בזמן ההשתתפות בתכנית (ימולא על ידי המדריך)			לפני ההשתתפות בתכנית (ימולא על ידי המדריך+חניך)			
כן - בלי	כן - עם	לא	כן - בלי	כן - עם	לא	
ליווי/עזרה	ליווי/עזרה		ליווי/עזרה	ליווי/עזרה		
						1. האם עבדת?
						2. האם הלכת למועדון החברתי?
						3. האם הלכת להצגות/סרטים?
						4. האם הלכת לקופת חולים?
						5. האם הלכת לדואר/בנק?
						6. האם הלכת לקנות דברים בחנות?
						7. האם סידרת את החדר שלך?
						8. האם הכנת לעצמך אוכל?
						9. האם התקלחת וצחצחת שיניים?
						10. האם יצאת לטייל ברחוב/גינה?

תודה רבה על שיתוף הפעולה!

נספח מס'6: שאלון לאוכלוסיית המטפלים הראשוניים

שאלון להערכת תכנית סביבה תומכת – בעיני המטפלים הראשוניים (משפחות) של המשתתפים בתכנית

הורה/אפוטרופוס יקר,

קרן שלם מעוניינת להעריך את מידת תרומתה של "**תכנית סביבה תומכת**", במסגרתה מלווה את בנכם/בתכם/בן-משפחתכם מידי שבוע מדריך מטעם משרד הרווחה. מטרת התכנית לשפר את איכות החיים של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית. הערכה זו מנסה לבחון את תרומת התכנית מזוויות ראייה שונות, כשאת מהן היא זווית הראייה שלכן – המשפחות. נודה לכם מאוד אם תקדישו מזמנכם להשיב לנו על מספר שאלות שסייעו לנו להעריך את התרומה של התכנית, ובכך ללמוד ולשפר את התכנית. בנוסף לשאלון זה, ירואיינו מספר משפחות שיביעו את הסכמתם להתראיין בשיחה טלפונית קצרה.

שאלות רקע:

1. מהי הקרבה בינך ובין המשתתף בתכנית? אני הוא ה: א. אימא , ב. אבא , ג. אפוטרופוס.
2. מקום מגורים: _____
3. אני משתייך לחברה ה: א. יהודית , ב. ערבית , ג. אחר – פרט: _____
4. במידה ואתה ההורה של המשתתף בתכנית - כמה ילדים יש לך? ___
- האם זהו הילד הבכור/אמצעי/צעיר שלכם? _____
5. כמה זמן בן משפחתכם משתתף/ת בתכנית סביבה תומכת? _____

תרומת התכנית:

לפניך משפטים המתייחסים לתרומתה של התכנית. אנא דרג/י את מידת הסכמתך עם כל אחד מהמשפטים, בין 1 = כלל לא מסכים, ל- 5 = מסכים במידה רבה מאוד.

= 5	= 4	= 3	= 2	= 1	
מסכים במידה רבה מאוד	מסכים במידה רבה	מסכים במידה בינונית	מסכים במידה מועטה	כלל לא מסכים	
					א. חלה עלייה במידת השימוש של בני/בתי/בן-משפחתי בשרותי הקהילה (רפואה/דואר /בנק וכו')

= 5	= 4	= 3	= 2	= 1	
מסכים במידה רבה מאוד	מסכים במידה רבה	מסכים במידה בינונית	מסכים במידה מועטה	כלל לא מסכים	
					ב. חלה עלייה בהשתתפות בני/בתי/בן-משפחתי בפעילויות פנאי המיועדות לאנשים עם מוגבלות שכלית
					ג. חלה עלייה בהשתתפות בני/בתי/בן-משפחתי בפעילויות פנאי בקהילה
					ד. חלה עלייה במידת העצמאות של בני/בתי/בן-משפחתי מבחינת ביצוע פעולות יומיומיות
					ה. חלה עלייה במידת העצמאות של בני/בתי/בן-משפחתי מבחינת פנייה לקבלת שירותים בקהילה
					ו. המדריך הקנה לבני/בתי/בן-משפחתי כישורי חיים להתמודדות עם מצבים שונים
					ז. בזכות התכנית חל שיפור באיכות החיים של בני/בתי/בן-משפחתי
					ח. בזכות התכנית חל שיפור באיכות החיים של יתר בני המשפחה

אנא דרג/י את מידת הסמתך עם המשפטים הבאים:

= 5	= 4	= 3	= 2	= 1	
מסכים במידה רבה מאוד	מסכים במידה רבה	מסכים במידה בינונית	מסכים במידה מועטה	כלל לא מסכים	
5	4	3	2	1	1. התכנית עמדה בציפיות שלי
5	4	3	2	1	2. התוכנית הקלה על העומס במשפחה
5	4	3	2	1	3. התכנית תרמה ליחסים טובים יותר בתוך המשפחה
5	4	3	2	1	4. התכנית צמצמה את התלות של בני/בתי/בן-משפחתי במשפחה
5	4	3	2	1	5. התכנית עזרה בקבלת הזכויות שלנו אל מול הרשויות
5	4	3	2	1	6. התכנית עזרה בתיווך מול שירותים בקהילה
5	4	3	2	1	7. התכנית העלתה את מידת האמון שלי במשרד הרווחה

5	4	3	2	1	8. התכנית העלתה את מידת האמון שלי בעובד הסוציאלי
5	4	3	2	1	9. התכנית העלתה את שביעות רצוני מהמועדון החברתי
5	4	3	2	1	10. צוות התכנית זמין לשאלות או קשיים שאנו מעלים

כעת, אנו מבקשים להעריך את הקשר שנוצר בין בנך/בתך/בן-משפחתך לבין המדריך שלו.

לשם כך, נשמח אם **תבקשי מבנך/בתך/בן-משפחתך להשיב על 8 השאלות הבאות**. אנא סמנו: "כן" או "לא" או "לא יודע או לא מבין את השאלה".

1. האם אתה מרגיש קרוב למדריך שלך?	לא	כן	לא יודע/לא מבין את השאלה
2. האם אתה מספר למדריך שלך חוויות אישיות?	לא	כן	לא יודע/לא מבין את השאלה
3. האם אתה מרגיש שאתה זקוק למדריך שלך?	לא	כן	לא יודע/לא מבין את השאלה
4. האם אתה סומך על המדריך שלך?	לא	כן	לא יודע/לא מבין את השאלה
5. האם אתה מרגיש שהמדריך דואג לך?	לא	כן	לא יודע/לא מבין את השאלה
6. האם אתה מרגיש שהמדריך הוא כמו חבר שלך?	לא	כן	לא יודע/לא מבין את השאלה
7. האם אתה מדבר עם המדריך גם אחרי הפגישות שלכם?	לא	כן	לא יודע/לא מבין את השאלה
8. האם אתה אוהב שהמדריך מגיע אליך?	לא	כן	לא יודע/לא מבין את השאלה

תודה רבה על שיתוף הפעולה!

צוות מכלול, יחידת הערכה ומחקר, קרן שלם.

استبيان لتقييم برنامج "بيئة داعمة"

ولي الامر/الوصي العزيز:

يرغب صندوق "شاليم" في تقييم درجة مساهمة "برنامج بيئة داعمة"، والذي يتم من خلاله مرافقة ابنكم/ابنتكم على ايدي مرشد من وزارة الشؤون الاجتماعية مرة كل اسبوع. يهدف هذا البرنامج الى تحسين حياة الاشخاص من ذوي الاعاقة العقلية التطورية. وسيتم من خلال هذا التقييم دراسة مساهمة هذا البرنامج لطلاب، وذلك وفقا لوجهات نظر متعددة، احداها هي وجهة نظركم انتم كعائلات. نتقدم لكم بجزيل الشكر لتكريسكم بعضا من وقتكم للإجابة على الاسئلة، الامر الذي سيساعدنا في تقييم مساهمة البرنامج لطلاب، ومن ثم العمل على تحسينه.

اسئلة شخصية:

- 1- ما هي صلة القرابة بينك وبين الطالب المشارك في البرنامج؟ انا: أ-امه ب-ابوه ج-وصي عليه
- 2- مكان الإقامة: _____
- 3- انا انتمي للوسط: أ-اليهودي ب-العربي ج-آخر: _____
- 4- عدد ابنائك: _____
- 5- الطالب المشارك في البرنامج هو ابنك: الاكبر / الاوسط / الاصغر ؟
- 6- مدة اشتراك ابنك في برنامج بيئة داعمة؟ _____

مساهمة البرنامج:

امامك مجموعة من الجمل التي تتناول موضوع مساهمة البرنامج للطلاب المشاركين فيه. اختر من فضلك درجة موافقتك مع كل جملة من هذه الجمل، مع الاشارة الى ان الاجابات تتراوح ما بين رقم 1 : لا اوافق ابدا وما بين الرقم 5: اوافق بشدة

= 5	= 4	= 3	= 2	= 1	
وافق بشدة	وافق بدرجة كبيرة	وافق بدرجة متوسطة	وافق قليلا	وافق ابدا	
					أ- هناك زيادة في استخدام ابني/ابنتي للمرافق العامة (خدمات طبية/بريد/بنك...)
					ب- هناك زيادة في اشتراك ابني/ابنتي في الانشطة الترفيهية المخصصة لاشخاص من ذوي الاعاقة العقلية
					ت- هناك زيادة في اشتراك ابني/ابنتي في الانشطة الترفيهية <u>بالمجتمع</u>
					ث- طرأ تقدم على درجة استقلالية ابني/ابنتي، وذلك فيما يتعلق بالانشطة اليومية

= 5	= 4	= 3	= 2	1 = لا	
وافق بشدة	وافق بدرجة كبيرة	وافق بدرجة متوسطة	وافق قليلا	وافق ابدأ	
					ج- طرأ تقدم على درجة استقلالية ابني/ابنتي, وذلك فيما يتعلق بالتوجه للحصول على خدمات في المجتمع
					ح- لقد اكتسب المرشد ابني/ابنتي مهارات حياتية تساعده على التعامل في حالات مختلفة
					خ- لقد طرأ تقدم على جودة حياة ابني/ابنتي بفضل هذا البرنامج
					د- لقد طرأ تقدم على جودة حياة افراد العائلة بفضل هذا البرنامج

اختر من فضلك درجة موافقتك مع كل جملة من هذه الجمل:

= 5	= 4	= 3	= 2	1 = لا	
وافق بشدة	وافق بدرجة كبيرة	وافق بدرجة متوسطة	وافق قليلا	وافق ابدأ	
5	4	3	2	1	1. طابق البرنامج توقعاتي
5	4	3	2	1	2. قلل البرنامج من الاعباء الملقاة على العائلة
5	4	3	2	1	3. ساهم البرنامج في وجود علاقات افضل داخل العائلة
5	4	3	2	1	4. قلص البرنامج من اعتماد ابني/ابنتي على العائلة
5	4	3	2	1	5. ساعدنا البرنامج في الحصول على حقوقنا من السلطات/الدوائر الحكومية
5	4	3	2	1	6. ساعد البرنامج على خلق وساطة امام الخدمات في المجتمع
5	4	3	2	1	7. ساهم البرنامج في زيادة ثقتي بوزارة الرفاه الاجتماعي
5	4	3	2	1	8. ساهم البرنامج في زيادة ثقتي بالعامل الاجتماعي
5	4	3	2	1	9. ساهم البرنامج في تعزيز الرضا لدي من النادي الاجتماعي
5	4	3	2	1	10. هيئة البرنامج على استعداد دائم لتقبل استلتنا او الاستماع الى الصعوبات التي نواجهها

والآن, نطلب تقييم العلاقة التي انشئت بين ابك/ابنتك وبين المرشد.

لذلك, يسعدنا ان تطلب من ابك/ابنتك الاجابة على الاسئلة الثمانية التالية. قم من فضلك باحاطة الاجابة: "نعم" او "لا" او "لا اعرف" او لم افهم السؤال".

1. هل تشعر أنك مقرب من مرشدك؟	لا	نعم	لا اعرف/لم افهم السؤال
2. هل تسرد/تحكي لمرشدك عن تجاربك الشخصية؟	لا	نعم	لا اعرف/لم افهم السؤال
3. هل تشعر بانك محتاج لمرشدك؟	لا	نعم	لا اعرف/لم افهم السؤال
4. هل تثق بمرشدك؟	لا	نعم	لا اعرف/لم افهم السؤال
5. هل تشعر بان مرشدك يهتم بك؟	لا	نعم	لا اعرف/لم افهم السؤال
6. هل تشعر بان مرشدك هو بمثابة صديق لك؟	لا	نعم	لا اعرف/لم افهم السؤال
7. هل تتحدث مع مرشدك حتى بعد انتهاء لقائكم؟	لا	نعم	لا اعرف/لم افهم السؤال
8. هل تحب زيارة المرشد لك؟	لا	نعم	لا اعرف/لم افهم السؤال

شكرا جزيلا على تعاونكم!

هيئة "مخلول", وحدة التقييم والبحث, صندوق "شاليم".